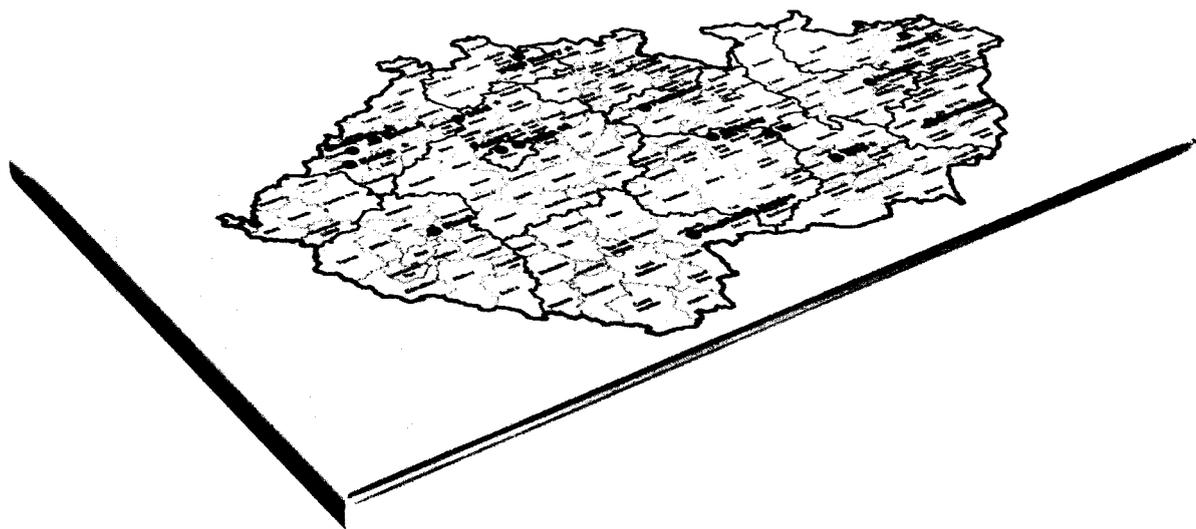

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

JEDNOTNÁ METODIKA MONITOROVÁNÍ A HODNOCENÍ MÍSTNÍCH SYSTÉMŮ SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ

Sociální bydlení - metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend

Alice Gojová, Kateřina Glumbíková, Petr Kučera, Vít Lesák, Štěpán Ripka

Obsah

Úvod	1
Popis projektu	3
Evaluační design Jednotné metodiky	4
Metodologické ukotvení vzniku Jednotné metodiky	7
Kódování respondentů	8
1. Charakteristika lokálního systému sociálního bydlení	10
1.1. Charakteristika bytového fondu užívaného a nasmlouvaného k účelům sociálního bydlení	10
1.1.1 Indikátory trendu počtu přidělených sociálních bytů	10
1.1.2 Indikátory rozvoje sociálního bytového fondu v obci	11
1.2. Podmínky užívání bytového fondu užívaného k účelům sociálního bydlení	12
1.3 Způsob výběru uživatelů sociálních bytů	13
1.3.1 Podání žádosti	13
1.3.2 Individuální šetření	13
1.3.3 Posuzování situace domácnosti / bodový systém / forma prioritizace	14
1.3.4 Informování / vyrozumění domácnosti o udělení/neudělení bytu	14
1.4. Charakteristika podpůrných nástrojů sociálního bydlení	14
1.4.1 Charakteristika poskytované sociální práce	14
1.4.2 Další poskytované podpůrné nástroje sociálního bydlení, způsob a podmínky poskytování	15
1.4.3 Monitoring úspěšnosti podpory v sociálním bydlení	15
1.5. Specifikace podporovaných cílových skupin	16
1.5.1. Základní identifikace domácnosti	16
1.6. Spolupráce s lokálními aktéry	16
1.7 Omezení bránící některým cílovým skupinám, které doporučuje Koncepce sociálního bydlení podporovat a které byly v zapojených obcích identifikovány, ve vstupu do sociálního bydlení:	17
2. Návrh indikátorů pro měření změny sociální a ekonomické situace a životních strategií u uživatelů sociálního bydlení	18
2.1. Dotazník pro zabydlené domácnosti	18
2.2 Tabulka monitoringu	24
3. Návrh indikátorů pro měření změny sociální a ekonomické situace a životních strategií u uživatelů podpůrných nástrojů	26

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

4. Návrh indikátorů pro měření změny udržitelnosti lokálního systému sociálního bydlení po ukončení podpory poskytované MPSV v rámci jeho systémového projektu	28
5. Detailní zadání případové studie pro popis a kvalitativní zhodnocení vytvořené a pilotně otestované místní politiky sociálního bydlení v obci	34
5.1. Cíl a účel případové studie	34
5.2. Harmonogram, rozsah a formát zpracování případové studie	34
5.3 Struktura případové studie	34
5.4 Metodika zpracování případové studie	37
Etické ukotvení evaluace	38
Předání dat z Jednotné metodiky MPSV	39
Seznam literatury	41
Závěr	46
Příloha č. 1: Informovaný souhlas	47
Příloha č. 2: Vysvětlivky ke kapitole č. 1 „Charakteristika místního systému sociálního bydlení“	48
Vysvětlivky k tabulce 1.1 „Charakteristiky fondu sociálního bydlení“	48
Vysvětlivky k tabulce 1.2. „Podmínky užívání sociálního bytového fondu“	54
Vysvětlivky k tabulce 1.5 „Specifikace podporovaných cílových skupin“	55
Příloha č. 3: Vysvětlivky ke kapitole č. 2.2 „Monitoring změny situace domácností v sociálních bytech“	60
Příloha č. 4 Referenční studie	67
Autoři	74

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Úvod

V České republice dlouhodobě narůstá počet domácností, které jsou vyloučené z bydlení nebo tímto vyloučením ohrožené. O rostoucí potřebnosti systémového řešení situace osob v bytové nouzi se vedou obsáhlé diskuse na úrovni národní i lokální. Hlavní výstup těchto aktivit představuje Ministerstvem práce a sociálních věcí (dále MPSV) zpracovaná Koncepce sociálního bydlení České republiky 2015–2025 (dále jen Koncepce sociálního bydlení), která byla vládou schválena v r. 2013.

Koncepce sociálního bydlení definuje cílovou skupinu pro systém sociálního bydlení, která je vymezena prostřednictvím bytové nouze, a navrhovaný systém popisoval krizové, sociální a dostupné bydlení.

Následně MPSV zpracovalo návrh zákona o sociálním bydlení (a o příspěvku na bydlení), který byl schválen vládou v březnu 2017. Návrh se však nedostal do prvního čtení v Poslanecké sněmovně a jeho projednávání bylo přerušeno. Legislativní rámec sociálního bydlení tak v České republice nadále absentuje.

Mnoho obcí však potřebnost systémového nastavení sociálního bydlení vnímá a vytváří místní (obecní) systémy sociálního bydlení, které ideově vycházejí z principů národní Koncepce sociálního bydlení. Tyto aktivity podporuje a zastřešuje projekt MPSV „Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend“.

Hlavním cílem projektu je metodická podpora systému sociálního bydlení dle Koncepce sociálního bydlení ČR 2015–2025 (dále jen Koncepce sociálního bydlení) a její implementace do praxe do konce roku 2020. V rámci projektu je realizováno několik aktivit; jednou z nich je i vytvoření jednotného evaluačního mechanismu místních koncepcí a jejich pilotních ověření.

Cílem Jednotné metodiky monitorování a hodnocení intervencí na úrovni obcí je vytvoření nástroje pro jednotné monitorování a hodnocení výsledků projektů obcí a sběr dat pro hodnocení dopadů projektu MPSV v obcích.

Jednotná metodika monitorování a hodnocení intervencí na úrovni obcí obsahuje rozpracované výzkumné nástroje, frekvenci sběru dat, způsob evidence a zpracování dat a soulad sběru dat s právním prostředím (zejména požadavky na ochranu osobních údajů a požadavky týkající se citlivých údajů) pro monitorování systémů sociálního bydlení realizovaných spolupracujícími obcemi.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Jednotná metodika monitorování a hodnocení intervencí na úrovni obcí:

- pokrývá následující charakteristiky lokálního systému sociálního bydlení:
 - charakteristika místního systému sociálního bydlení
 - charakteristika podpůrných nástrojů sociálního bydlení
 - specifikace podporovaných cílových skupin
 - spolupráce s místními aktéry
 - způsob a podmínky výběru uživatelů sociálních bytů
 - způsob a podmínky poskytování jiných podpůrných nástrojů
 - omezení bránící některým cílovým skupinám, které doporučuje MPSV podporovat a které byly v zapojených obcích identifikovány, ve vstupu do sociálního bydlení,
- navrhuje indikátory pro měření změny sociální a ekonomické situace a životních strategií u uživatelů sociálního bydlení,
- navrhuje indikátory pro měření změny sociální a ekonomické situace a životních strategií u uživatelů podpůrných nástrojů,
- navrhuje indikátory pro měření změny udržitelnosti lokálního systému sociálního bydlení po ukončení podpory z OPZ a podpory poskytované MPSV v rámci jeho systémového projektu,
- obsahuje detailní zadání případové studie pro popis a kvalitativní zhodnocení vytvořené a pilotně otestované místní politiky sociálního bydlení v obci.

Popis projektu

Projekt:	Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend
IČ projektu:	CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_017/0003539
Operační program:	OP Zaměstnanost
Prioritní osa:	2 – Sociální začleňování a boj s chudobou
Investiční priorita:	2.2
Cíl projektu:	Cílem projektu je etablovat a rozvíjet systém sociálního bydlení v České republice prostřednictvím mezinárodní spolupráce, výzkumných aktivit, metodických podkladů a zřízení Kontaktního centra, jehož pracovníci se budou podílet na pilotáži systému sociálního bydlení dle Konceptce sociálního bydlení České republiky 2015–2025 a budou poskytovat metodickou podporu. Projekt posílí kompetence v poskytování sociálního bydlení a doprovodných služeb především v oblasti sociální práce na straně klíčových aktérů.
Příjemce:	Ministerstvo práce a sociálních věcí
Zapojené obce:	Brno, Chomutov, Jindřichův Hradec, Kadaň, Křižánky, Most, Ostrava, Otrokovice, Plzeň, Praha MČ 7, Praha MČ 14, Pardubice, Štětí, Velké Hamry, Veselíčko, Vír
Celkový rozpočet:	105 478 256,45
Termín realizace:	1.1.2016 – 31.12.2020
Cílová skupina:	Osoby sociálně vyloučené a osoby sociálním vyloučením ohrožené; poskytovatelé a zadavatelé sociálních služeb, služeb pro rodiny a děti a dalších služeb na podporu sociálního začleňování; pracovníci v sociálních službách; provozovatelé sociálního bydlení a dalších služeb obecného zájmu; sociální pracovníci; zaměstnanci veřejné správy, kteří se věnují sociální, rodinné nebo zdravotní problematice.
Realizace projektu:	KA 01: Řízení a administrace projektu; KA 02: Přenos dobré praxe do ČR; KA 03: Analytická činnost za účelem efektivního nastavení; KA 04: Podpora sociální práce v oblasti sociálního bydlení na obcích; KA 05: Vzdělávání sociálních pracovníků ÚP ČR / obcí; KA 06: Provázání sociální práce s dalšími nástroji sociální a bytové politiky; KA 07: Zřízení a provoz Kontaktního centra; KA 08: Evaluace klíčových projektových aktivit; KA 09: Informační podpora sociálního bydlení.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Evaluační design Jednotné metodiky

Jednotná metodika je ukotvena v Teorii vedené evaluaci dopadů, která ověřuje dopad projektu systematickým zkoumáním předpokladů, na kterých je postavena intervenční logika projektu, tedy teorie změny. Ověřuje tedy, **zda a za jakých podmínek** platí, že realizované **aktivity** a jejich **výstupy** přináší předpokládané okamžité a dlouhodobé **dopady**. Zobrazuje tak reálné a ověřené efekty projektu na cílové skupiny a prostředí v daném **kontextu**. Zahrnuje také **externí faktory**, jež stojí mimo projekt, ale ovlivňují jej, a **ukazatele**, pomocí nichž je ověřována vazba mezi jednotlivými prvky teorie změny. Tato logika evaluace umožňuje ověřit také nezamýšlené dopady a chybné účinky projektu (MPSV – Metodika pro evaluaci nesoutěžních projektů OP Zaměstnanost 2014–2020).

V rámci analýzy dokumentů, projektových žádostí jednotlivých obcí zapojených do projektu „Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend“ a projektové žádosti MPSV vztahující se k tomuto projektu vznikla obecná teorie změny (viz Tabulka č. 1: Teorie změny).

Tabulka č. 1: Teorie změny

Vstupní situace projektu / Kontext projektu	Vstupy	Aktivitty projektu	Výstupy aktivit
<p>Na úrovni obcí:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Velikost a poloha obce / města. • Demografické charakteristiky obyvatel města. <p>• Zaměstnanost a finanční situace obyvatel obce / města.</p> <ul style="list-style-type: none"> • (Kostoucí) počet osob bez domova a osob ohrožených ztrátou bydlení. • Výskyt rizikových jevů v obci / městě (např. gamblerství, trestná činnost, prostituce) <p>• Aktuální stav vlastnictví bytového fondu (včetně sociálních bytů).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vysoké náklady na bydlení; nájemné a platby za služby nadměrně zatěžují rozpočty některých domácností. Část domácností, které bydlení hledají, nemá dostatek financí na kauci. <p>• Diskriminace některých cílových skupin v přístupu k dostupnému a důstojnému bydlení.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rezidenční segregace, rozšiřování sociálně vyloučených lokalit. • Počet ubytoven v obci / městě. • Další bariéry pro udržení nebo získání bydlení (např. zadluženost). • Místní nedostupnost sociálních služeb nebo sociální práce. <p>• Neexistence adekvátních a systémových nástrojů pro řešení bytové nouze.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Neexistence podkladových a koncepčních materiálů na úrovni města a obce. <p>• Nedostatečné kapacity sociální práce na úrovni obce / města.</p> <ul style="list-style-type: none"> • (Nedostatečné) kapacity ubytovacích zařízení pro řešení krizí. • Neexistující systémová a integrační politika v oblasti sociálního bydlení na úrovni měst / obcí. • Zkušenosti obce a spolupráce s jednotlivými aktéry sociálního bydlení. <p>Na celostátní úrovni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Neexistence právního ani institucionálního rámce pro zajištění sociálního bydlení skupin obyvatelstva ohrožených či již přímo zasážených bezdomovectvím. • V ČR nejsou definovány normy pro provozování sociálního bydlení a nejsou stanovena kritéria k hodnocení bytové nouze z hlediska nevyhovujícího bydlení. • Nejednotnost výkladů a realizace sociálního bydlení v současných podmínkách ČR. • Nedostatečně vymezené (i legislativně) povinnosti jednotlivých aktérů sociálního bydlení. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kožpočet. • Období realizace projektu. • Realizační tým. • Počet vyčleněných sociálních bytů. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pilotáž / ověření koncepce sociálního bydlení. • Analytická a koncepční činnost. • Tvorba metodických podkladů. • Poskytování sociální práce. • Vzdělávání. • Informační podpora. • Přenos dobré praxe ze zahraničí. • Evaluace. • Spolupráce s projektem MPSV. • Řízení a administrace projektu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pilotáž / ověření koncepce sociálního bydlení v X bytech s X osobami z cílové skupiny. • Tvorba X podkladových analýz (např. analýza dostupnosti a stavu sociálních služeb, analýza potřeb cílové skupiny, analýza a dostupnosti vhodných bytů pro sociální bydlení, analýza prostorové segregace) a tvorba / aktualizace koncepce sociálního bydlení na úrovni obce / městské části • Tvorba X metodických podkladů (např. metodika sociální práce na úrovni obce, metodika identifikace rezidenční segregace v obcích v ČR). • Poskytování sociální práce pro X osob z cílové skupiny. • Vzdělávání v X počtech kurzů na vybraná témata • Informační podpora (pro osoby v bytové nouzi, zapojené aktéry, veřejnost) v podobě kulatých stolů, webových stránek / sociálních sítí obce / města, tiskových zpráv, článků v tisku, brožur, letáků ...) • Přenos dobré praxe od X zahraničních partnerů, realizace X studijních cest a vzdělávacích seminářů, řešení a příklady literatury • Uvodní, průběžná a závěrečná evaluační zpráva. • Spolupráce s MPSV (účast na pracovních skupinách, vzdělávacích akcích, konferencích, přijímání informační a metodické podpory, poskytování podkladových materiálů). • Zajištění administrace, finančního řízení, monitoring a povinná publicita projektu. (Průběžná kontrola nastavených indikátorů, písemní harmonogramu a dosahování stanovených cílů.).

Krátkodobé dopady	Dlouhodobé změny	Očekávání pro nastavení jednotné metodiky evaluace na úrovni obcí	Předpoklady: definice efektivit a úspěšnosti
<ul style="list-style-type: none"> • Optimalizace nastavení koncepce sociálního bydlení a poskytované podpory v oblasti sociálního bydlení. • Zpřesnění definice cílové skupiny sociálního bydlení a analýza konkrétních potřeb podskupin cílové skupiny. • Vytvoření ucelených materiálů, které budou sloužit jako analytický podklad pro metodickou podporu systému sociálního bydlení a jeho pilotáže. Vytvoření koncepce sociálního bydlení reflektující specifika dané obce / města. • Vznik metodických postupů sociální práce na úrovni obcí v rámci systému sociálního bydlení. • Zajištění / rozvoj sociální práce v oblasti sociálního bydlení na úrovni obce. • Provázání sociální práce s dalšími nástroji sociální a bytové politiky, díky nimž bude zajištěna efektivnější pomoc cílové skupině sociálního bydlení a soulad s ostatními postupy sociální práce, zákony i koncepčními materiály. • Zlepšení sociální a ekonomické situace uživatelů sociálního bydlení. • Získ potřebných informací a kvalifikací v oblasti sociální práce související se systémem sociálního bydlení. • Aktéři sociálního bydlení a veřejnost budou informováni o tom, co sociální bydlení je, komu je určeno, jaké jsou jeho výhody pro celou společnost a jaké jsou podmínky jeho úspěšného fungování. • Osoby bez bydlení nebo ohrožené jeho ztrátou budou informovány o existenci a možnostech poskytované podpory v této oblasti. • Kontakty na zkušenější zahraniční pracovníky, s nimiž bude možno konzultovat v komplikovanějších otázkách. • Získ informací potřebných pro dlouhodobě udržitelné, účinné a hospodárné nastavení systému sociálního bydlení a informace využitelné při přípravě koncepce sociálního bydlení v dalším období. • Získ metodické a informační podpory ze strany MPSV. • Koordinace a administrace projektu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vznik efektivního a dlouhodobě udržitelného systému sociálního bydlení na úrovni jednotlivých obcí, který bude vycházet z potřeb domácností v bytové nouzi, bude v souladu s principy vládou schválené Koncepce sociálního bydlení a povede ke snížení počtu osob bez domova a osob, které vynakládají nepřiměřeně vysokou část příjmů na bydlení a ke zvýšení dostupnosti neselegovaného bydlení a posílení role sociální práce jako o klíčového aktéra v této oblasti. 	<ul style="list-style-type: none"> • Charakteristika bytového fondu užívaného a nasmílovaného k účelům sociálního bydlení mají vliv na efektivitu systému sociálního bydlení. • Podmínky užívání bytového fondu užívaného k účelům sociálního bydlení mají vliv na efektivitu systému sociálního bydlení. • Způsob výběru uživatelů sociálního bydlení mají vliv na efektivitu systému sociálního bydlení. • Charakteristika podpůrných nástrojů sociálního bydlení mají vliv na efektivitu systému sociálního bydlení. • Specifika podporovaných cílových skupin mají vliv na: a) otevřenost systému sociálního bydlení, b) efektivitu systému sociálního bydlení. • Spolupráce s místními aktéry má vliv na: a) efektivitu nastavení systému sociálního bydlení, b) udržitelnost systému sociálního bydlení. • Omezení bariér ve vstupu do sociálního bydlení pro některé cílové skupiny, které doporučuje MPSV podporovat mají vliv na: a) otevřenost systému sociálního bydlení, b) efektivitu systému sociálního bydlení. 	<p>Efektivitu systému sociálního bydlení definujeme jako: a) poměr úspěšných a neúspěšných uživatelů sociálního bydlení, b) změnu dosaženou v životní situaci uživatelů sociálního bydlení a jejich rodin.</p> <p>Úspěch definujeme:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Krizové bydlení – úspěchem je, pokud klienti najdou za maximální dobu pobytu v této formě bydlení (6 měsíců) stabilní bydlení nebo pokud budou pokračovat v systému sociálního bydlení (přechod do sociálního nebo dostupného bydlení). • Sociální bydlení – pro tuto formu bydlení jsou dána specifická kritéria úspěchu. Úspěch je: plnění závazků finančních (nájem, energie), spolupráce se sociálním pracovníkem, plnění individuálního plánu, udržení se v systému sociálního bydlení (tedy vycházení se sousedy, nezníčení bytu atd.), dosažení klesající intenzity sociální práce; úspěch je obsažen i ve vedlejších kritériích (získ práce atd.). • Dostupné – úspěchem je udržení se v bydlení od nastěhování po celou dobu trvání projektu. Kritéria úspěchu jsou přitom obdobná jako u sociálního bydlení. <p>Úspěch je i to, když klienti sociální práce stabilizují své bydlení mimo projekt, ale není to primární cíl projektu. Tato definice úspěchu je platná, pokud si tento cíl klient stanoví sám v individuálním plánu.</p>

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Metodologické ukotvení vzniku Jednotné metodiky

Cíl: Vytvoření jednotného nástroje pro monitorování a vyhodnocování výsledků projektů obcí a zároveň pro hodnocení dopadů projektu MPSV v obcích.

Tvorba Jednotné metodiky monitorování a hodnocení místních systémů sociálního bydlení vznikla ve dvou fázích:

1) Tvorba Jednotné metodiky

V rámci první fáze byly využity následující techniky:

- Studium odborné literatury – sledované ukazatele pro monitorování a hodnocení a k nim stanovené indikátory budou vycházet ze současného stavu poznání. Teoretická východiska designu vychází z uvedených referenčních studií (viz příloha č. 4: Referenční studie).
- Obsahová analýza dokumentů: projektové žádosti jednotlivých obcí zapojených do projektu, projektová žádost MPSV.
- Rozhovory s experty na bydlení / sociální bydlení.

2) Metodika byla pilotně ověřena ve dvou obcích

V rámci druhé fáze byly využity následující techniky:

- Rozhovory se zástupci obcí (pracovníci obcí, evaluátoři).
- Obsahová analýza dat (pilotované nástroje).

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Kódování respondentů¹

Z důvodu zachování anonymity a ochrany osobních údajů budou respondenti označeni unikátním kódem. V rámci zpracování dat je důležité určit, se kterým klientem sociálního bydlení byl dotazník vyplněn. V rámci homogenity tohoto označení se bude využívat následující kódovací systém:

_____ kód obce (viz níže), _____ (číslo bytu²)³, _____ (číslo klienta⁴)

Příklad kódu klienta sociálního bydlení: 1111⁵03.

Příklad kódu klienta, který je podpořen sociální prací, ale ne sociálním bydlením: 1203.

Zkratky využívané pro označení obcí zapojených do projektu:

- Brno – 11
- Chomutov – 12
- Jindřichův Hradec – 13
- Kadaň – 14
- Křižánky – 15
- Most – 16
- Ostrava – 17
- Otrokovice – 18
- Pardubice – 19
- Plzeň – 20
- Praha MČ – 7–21
- Praha MČ – 14–22
- Štětí – 23
- Velké Hamry – 24
- Veselíčko – 25
- Vír – 26

Kód domácnosti je stejný pro sběr dat ve všech částech Jednotné metodiky a je unikátní. Kódovací klíč⁶ bude zabezpečen s ohledem na identifikaci klienta ze strany

¹ Využívejte u části 2.1, 2.2 a 3.

² Pakliže se jedná o klienta sociálního bydlení. Pokud klient není klientem sociálního bydlení, ale pouze sociální práce, bude jeho kód sestávat jen z označení obce a čísla klienta.

³ **KÓD BYTU PŘIDĚLUJE OBEC (NEJEDNÁ SE O ČÍSLA POPISNÁ).**

⁴ V rámci přiřazení čísla doporučujeme přidělovat čísla pouze uživatelům sociálního bydlení a sociální práce zařazeným do evaluace.

⁵ Pakliže je číslo bytu nebo klienta trojmístné, využijte v kódu pro označení trojmístné číslo.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

evaluátora obce i samotné MPSV, ani evaluátorovi systémového projektu tento klíč nebude předán.

⁶ **Doporučujeme obci, ať si vede svůj zabezpečený interní záznam přiřazování kódů konkrétním osobám!**

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

1. Charakteristika lokálního systému sociálního bydlení

1.1. Charakteristika bytového fondu užívaného a nasmlouvaného k účelům sociálního bydlení

Cílem je popsat sociální bytový fond zahrnutý do pilotního projektu (zejména sociální byty s podporou, případně krizové či dostupné byty, jež definuje Koncepce sociálního bydlení ČR 2015–2025). Pro kontext a srovnání jsou doplněny sloupce pro ostatní sociální byty (tedy sociální byty, které v obci existují nezávisle na pilotním projektu) na jedné straně a pro běžné obecní byty na druhé straně.

Indikátory: Počet bytů celkem a dle vlastníka / provozovatele / poskytovatele podpor, velikost a dispozice bytů, kvalita a energetická náročnost bytů, umístění bytů, dostupnost základní občanské vybavenosti, podíl sociálních a obecních bytů na celkovém počtu bytů v obci.

Technika sběru dat: Standardizovaný rozhovor nad předem zaslánou tabulkou.

Výzkumný nástroj: Příložená tabulka v souboru Excel: Charakteristiky lokálního systému sociálního bydlení (list 1.1); s vysvětlivkami (viz Příloha č. 2: Vysvětlivky k tabulce 1.1).

Informant: Pracovníci obce, kteří mají na starost bytový fond zařazený do projektu, případně garant projektu.

Doba administrace: Jednorázově na konci projektu (po vyčlenění bytů pro sociální bydlení).

1.1.1 Indikátory trendu počtu přidělených sociálních bytů

Cílem je srovnání časové řady přidělování sociálních bytů⁷ v obci v kontextu přidělování všech obecních bytů a dále v kontextu dynamiky ztráty bydlení v obecních a sociálních bytech.

Technika sběru dat: Standardizovaný rozhovor nad předem zaslánou tabulkou (viz také list 1.1.1 v souboru Excel: Charakteristiky lokálního systému sociálního bydlení).

Informant: Pracovníci obce, kteří mají na starost bytový fond zařazený do projektu, případně garant projektu.

Doba administrace: Jednorázově na konci projektu.

⁷ Pro vymezení sociálního bytu využijte definici z bodu 1.1.1 (viz příloha Vysvětlivky).

Výzkumný nástroj:

Tabulka č. 2: Indikátory trendu počtu přidělených sociálních bytů

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Počet přidělených obecních bytů v daném roce						
Počet přidělených sociálních bytů v daném roce						
Počet přidělených sociální bytů zařazených do projektu v daném roce	x	x	x			
Počet (sankčně) vystěhovaných nájemníků obecních bytů v daném roce (či nájemníků, kterým nebyla prodloužena smlouva z důvodu neplnění podmínek nájemní smlouvy)						
Počet (sankčně) vystěhovaných nájemníků sociálních bytů v daném roce (či nájemníků, kterým nebyla prodloužena smlouva z důvodu neplnění podmínek nájemní smlouvy)						

1.1.2 Indikátory rozvoje sociálního bytového fondu v obci

Cílem je vyhodnocení, zda v hodnoceném období podpory sociálního bydlení obec investovala do svého bytového fondu, či ho spíše redukovala.

Technika sběru dat: Standardizovaný rozhovor nad předem zaslanou tabulkou (viz také list 1.1.2 v souboru Excel: Charakteristiky lokálního systému sociálního bydlení).

Informant: Pracovníci obce, kteří mají na starost bytový fond zařazený do projektu, případně garant projektu.

Doba administrace: Jednorázově na konci projektu.

Výzkumný nástroj:

Tabulka č. 3: Indikátory rozvoje sociálního bytového fondu

(De)Investice	2016	2017	2018	2019
Počet neobsazených / nevyužívaných obecních bytů				
Privatizace obecního bytového fondu (počet obecních bytů určených k prodeji)				
Počet zprivatizovaných / prodaných obecních bytů				
Rekonstrukce nevyužívaného obecního bytového fondu (počet rekonstruovaných bytů v daném roce)				
Podané žádosti o dotaci (IROP, SFRB aj.) na rekonstrukci či pořízení obecních bytů (počet bytů)				
Nová výstavba obecních bytů – dokončené				
Nová výstavba obecních bytů – rozestavěné				
Odkup bytů soukromých majitelů městem (počet pořízených bytů)				

1.2. Podmínky užívání bytového fondu užívaného k účelům sociálního bydlení

Cílem je popis podmínek užívání sociálních bytů, jež jsou součástí pilotního projektu, a jejich srovnání s podmínkami užívání ostatních sociálních bytů a běžných obecních bytů⁸.

Indikátory: Typ smlouvy, délka smlouvy, podmínky přidělení bytu, průměrná výše nájemného, přímá platba na účet, podmínky prodloužení smlouvy, maximální doba zařazení do programu, změna režimu při zlepšení životní situace.

Technika sběru dat: Standardizovaný rozhovor nad předem zaslánou tabulkou.

Výzkumný nástroj: Příložená tabulka v souboru Excel: Charakteristiky lokálního systému sociálního bydlení (list 1.2); s vysvětlivkami viz Příloha č. 2: Vysvětlivky k tabulce 1.2.

⁸ Definice jednotlivých typů sociálních bytů viz Vysvětlivky k bodu 1.1.1 „Charakteristiky fondu sociálního bydlení“.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Informant: Pracovníci obce, kteří mají na starost bytový fond zařazený do projektu a podmínky jeho přidělení, případně garant projektu.

Doba administrace: Jednorázově na konci projektu.

1.3 Způsob výběru uživatelů sociálních bytů

1.3.1 Podání žádosti

Cíl: 1) Identifikovat aktéry, kteří v procesu příjmu žádostí figurují; 2) Zachytit jednotlivé fáze příjmu žádosti; 3) Vymežit role aktérů v procesu příjmu žádostí.

Indikátory: Údaje k podání žádosti; aktéři trojstranné dohody; důvody vyřazení žádosti; poměr vyřazených a přijatých žádostí.

Technika sběru dat: Standardizovaný rozhovor nad předem zaslou tabulkou.

Výzkumný nástroj: Příložená tabulka v souboru Excel: Charakteristiky lokálního systému sociálního bydlení (list 1.3).

Informant: Metodik projektu / pracovník přijímající žádosti o vstup do projektu / věcný garant.

Doba administrace: Jednorázově na konci projektu.

1.3.2 Individuální šetření

Cíl: 1) Zjistit, zda je u domácností žádajících vstup do projektu realizováno individuální šetření; 2) Vymežit, kdo individuální šetření realizuje; 3) Vymežit, co obsahuje standardizovaný záznam z individuálního šetření; 4) Určit, kdo záznamy z individuálních šetření zpracovává.

Indikátory: Počet dní od podání žádosti, kdy je individuální šetření realizováno; obsah standardizovaného záznamu; aktéři realizující individuální šetření.

Technika sběru dat: Standardizovaný rozhovor nad předem zaslou tabulkou.

Výzkumný nástroj: Příložená tabulka v souboru Excel: Charakteristiky lokálního systému sociálního bydlení (list 1.3).

Informant: Metodik projektu / pracovník realizující individuální šetření / věcný garant.

Doba administrace: Jednorázově na konci projektu.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

1.3.3 Posuzování situace domácnosti / bodový systém / forma prioritizace

Cíl: 1) Zjistit, zda je situace domácností hodnocena standardizovanou formou; 2) Zjistit, zda je využíván bodový systém; 3) Zjistit, co je posuzováno při hodnocení bytové situace domácnosti.

Indikátory: Bytová situace domácností (a indikátory, na jejichž základě je vymezena); domácnosti vyhodnocené jako nejohroženější; domácnosti vyhodnocené jako nejméně ohrožené.

Technika sběru dat: Standardizovaný rozhovor nad předem zaslou tabulkou.

Výzkumný nástroj: Příložená tabulka v souboru Excel: Charakteristiky lokálního systému sociálního bydlení (list 1.3).

Informant: Metodik projektu / pracovník provádějící hodnocení situace domácností / věcný garant.

Doba administrace: Jednorázově na konci projektu.

1.3.4 Informování / vyrozumění domácnosti o udělení/neudělení bytu

Cíl: 1) Zjistit, zda je žadatel průběžně informován o stavu žádosti o vstup do projektu / o sociální byt; 2) Zjistit, zda jsou informace uvedené v žádosti aktualizované; 3) Zjistit, kdo domácnosti o udělení/neudělení sociálního bytu informuje.

Indikátory: Frekvence informování o stavu žádosti; frekvence ověřování aktuálnosti informací uvedených v žádosti.

Technika sběru dat: Standardizovaný rozhovor nad předem zaslou tabulkou.

Výzkumný nástroj: Příložená tabulka v souboru Excel: Charakteristiky lokálního systému sociálního bydlení (list 1.3).

Informant: Metodik projektu / pracovník přijímající s žádosti o vstup do projektu / věcný garant.

Doba administrace: Jednorázově na konci projektu.

1.4. Charakteristika podpůrných nástrojů sociálního bydlení

1.4.1 Charakteristika poskytované sociální práce

Cíl: 1) Identifikovat, zda je sociální práce (spolupráce se sociálními pracovníky) podmínkou zapojení do projektu; 2) Zjistit, zda je podpora (sociální práce) členěna dle intenzity; 3) Zjistit, zda jsou nastavena kritéria pro snížení intenzity podpory a jejich vymezení; 4) Zjistit, jaké jsou nejčastější zakázky v individuálních plánech; 5) Vymežit

období, jak často je vyhodnocován/aktualizován individuální plán; 6) Zjistit průměrný počet spolupracujících domácností připadajících na úvazek jednoho sociálního pracovníka; 7) Identifikovat parametry toho, co lze označit za nespolupráci domácnosti se sociálním pracovníkem; 8) Zjistit, zda nespolupráce domácnosti se sociálním pracovníkem může vést k ukončení jejich účasti v projektu; 9) Zjistit, jaké jsou formy a metody poskytování sociální práce; 10) Zjistit, kdo s domácnostmi v rámci projektu spolupracuje; 11) Zjistit, zda v rámci projektu probíhá síťování na specializované služby.

Indikátory: Fáze informování o spolupráci se sociálními pracovníky; kritéria pro snížení podpory; zakázky formulované v individuálních plánech; počet domácností v systému sociálního bydlení připadajících na úvazek jednoho sociálního pracovníka; kritéria nespolupráce; síťování na specializované služby.

Technika sběru dat: Standardizovaný rozhovor nad předem zaslanou tabulkou.

Výzkumný nástroj: Příložená tabulka v souboru Excel: Charakteristiky lokálního systému sociálního bydlení (list 1.4).

Informant: Metodik projektu / sociální pracovník / věcný garant.

Doba administrace: Jednorázově na konci projektu.

1.4.2 Další poskytované podpůrné nástroje sociálního bydlení, způsob a podmínky poskytování

Cíl: 1) Identifikovat aktéry, kteří jsou pro zabydlené domácnosti podpůrnými; 2) Zjistit, jaký počet domácností využívá podpůrných nástrojů.

Indikátory: Aktéři podpory; počet domácností, které s aktéry spolupracují.

Technika sběru dat: Standardizovaný rozhovor nad předem zaslanou tabulkou.

Výzkumný nástroj: Příložená tabulka v souboru Excel: Charakteristiky lokálního systému sociálního bydlení (list 1.4).

Informant: Metodik projektu / sociální pracovník / věcný garant.

Doba administrace: Jednorázově na konci projektu.

1.4.3 Monitoring úspěšnosti podpory v sociálním bydlení

Cíl: 1) Zjistit definici úspěšnosti u zabydlených domácností v rámci projektů obcí; 2) Zjistit počet domácností, které si v rámci projektu udržely bydlení; 3) Zjistit počet domácností, s nimiž byla ukončena spolupráce; 4) Zjistit důvody ukončení spolupráce; 5) Zjistit způsoby formy úhrad nákladů na bydlení; 6) Zjistit možnosti uzavření splátkového kalendáře.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Indikátory: Charakteristiky vymezení úspěšnosti u zabydlených domácností; počet domácností, s nimiž byla ukončena spolupráce; důvody ukončení spolupráce; forma úhrad nákladů na bydlení; počty uzavřených splátkových kalendářů.

Technika sběru dat: Standardizovaný rozhovor nad předem zaslou tabulkou.

Výzkumný nástroj: Příložená tabulka v souboru Excel: Charakteristiky lokálního systému sociálního bydlení (list 1.4).

Informant: Metodik / sociální pracovník / věcný garant.

Doba administrace: Jednorázově na konci projektu.

1.5. Specifikace podporovaných cílových skupin

1.5.1. Základní identifikace domácností⁹

Cílem je popsat strukturu podpořených domácností, kterým byl v rámci projektu poskytnut sociální byt. Tabulka umožní následné srovnání s cílovými skupinami identifikovanými v analýze potřebnosti dané obce.

Indikátory: složení domácností, ekonomická (vč. příjmové) aktivita a příjmová situace domácností, bytová situace, ze které domácnosti do sociálního bydlení přišly; doba, již domácnosti strávily v bytové nouzi, a cykličnost situace; domácnosti, jež spadají do zvláště ohrožených skupin; zadlužení domácnosti v době stěhování do sociálního bytu.

Technika sběru dat: Agregace dat z vyplněných tabulek monitoringu (viz kapitola č. 2) po nastěhování všech domácností a vyplnění úvodních dat klíčovými pracovníky.

Výzkumný nástroj: Příložená tabulka v souboru Excel: Charakteristiky lokálního systému sociálního bydlení (list 1.5) a Tabulka monitoringu (pro kapitole č. 2).

Informant: Pracovníci obce, kteří pracují s podpořenými domácnostmi či se podíleli na jejich výběru, případně garant projektu.

Doba administrace: Jednorázově po nastěhování (po vyplnění úvodních listů pro všechny podpořené domácnosti v tabulce monitoringu v kapitole č. 2).

1.6. Spolupráce s lokálními aktéry

Cíl: 1) Identifikovat aktéry, kteří jsou zapojeni do realizace projektu; 2) Identifikovat aktéry, kteří jsou zapojeni do tvorby místní koncepce sociálního bydlení; 3)

⁹ 1.5.2. Hodnocení míry potřebnosti či zranitelnosti podpořených domácností – příslušnost ke zvláště zranitelným skupinám – je součástí tabulky 1.5.1.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Zhodnotit u uvedených aktérů jejich důležitost, míru zapojení či nezapojení, členství v pracovní skupině či využívání individuálních konzultací.

Indikátory: zapojení aktéři; důležitost aktéra pro realizaci projektu/tvorbu místní koncepce; míra zapojení aktéra do realizace projektu/tvorbu místní koncepce; forma zapojení aktéra do realizace projektu/tvorbu místní koncepce.

Technika sběru dat: Standardizovaný rozhovor nad předem zaslou tabulkou.

Výzkumný nástroj: Příložená tabulka v souboru Excel: Charakteristiky lokálního systému sociálního bydlení (list 1.6).

Informant: Metodik / věcný garant.

Doba administrace: Jednorázově na konci projektu.

1.7 Omezení bránící některým cílovým skupinám, které doporučuje Koncepce sociálního bydlení podporovat a které byly v zapojených obcích identifikovány, ve vstupu do sociálního bydlení:

Cíl: 1) Zjistit, zda má obec zpracovaný analytický materiál; 2) Zjistit počet zabydlených domácností (dle vymezení prioritních cílových skupin Koncepce sociálního bydlení); 3) Zjistit nejčastější důvody vyřazení žádosti; 4) Zjistit počet zájemců o vstup do projektu a počet bytů v projektu; 5) Zjistit, zda mají domácnosti možnost se proti nepřidělení sociálního bytu „odvolat“.

Indikátory: počet zabydlených domácností (dle struktury prioritních cílových skupin Koncepce sociálního bydlení); počet žádostí o vstup do projektu; důvody vyřazení žádostí; počet zájemců a počet bytů v projektu.

Technika sběru dat: Standardizovaný rozhovor nad předem zaslou tabulkou.

Výzkumný nástroj: Příložená tabulka v souboru Excel: Charakteristiky lokálního systému sociálního bydlení (list 1.7).

Informant: Metodik projektu / pracovník přijímající žádosti o vstup do projektu / věcný garant.

Doba administrace: Jednorázově na konci projektu.

2. Návrh indikátorů pro měření změny sociální a ekonomické situace a životních strategií u uživatelů sociálního bydlení

Cílem je zjistit změnu v sociální a ekonomické situaci a v životních strategiích uživatelů sociálního bydlení.

2.1. Dotazník pro zabydlené domácnosti

Indikátory stanovené pro Dotazník pro zabydlené domácnosti byly stanoveny na základě referenční literatury (viz příloha č. 4: Referenční studie) a dále na základě následné rešerše zahraniční praxe z projektů Housing First (viz Ripka, 2018).

Dopady programů zabydlení na stabilitu bydlení a sociální začlenění rodin bez domova:

Řešení bezdomovectví rodin s dětmi prostřednictvím přístupů založených na bydlení, stejně jako výzkum v této oblasti, je doménou USA. V Evropě je celkově téma bezdomovectví rodin a jeho efektivního řešení málo prozkoumané – očekává se, že bezdomovectví rodin je marginálním, méně viditelným a krátkodobým úkazem.

V převážně americké literatuře lze u programů zaměřených na nastěhování rodin bez domova sledovat postupný vývoj – od poskytnutí určité formy příspěvku na bydlení a přestěhování do lepší čtvrti přes zkoumání role case-managementu při stabilizaci v bydlení až po prediktory opakování bezdomovectví rodin opouštějících azylové domy. Uvádíme klíčové studie v dané oblasti:

Program „Moving to Opportunity“¹⁰ – experimentální studie z let 1995–1998 proběhla v pěti pilotních městech (Baltimore, Boston, Chicago, Los Angeles, New York). Rodinám v chudinských čtvrtích byly nabídnuty a náhodně přiřazeny dvě různé intervence – 1) příspěvek na bydlení a pomoc s hledáním bytu v oblasti s nízkou mírou chudoby a 2) příspěvek na bydlení a pomoc s hledáním bytu bez územní restrikce. Byla také vylosována kontrolní skupina. Celkový počet rodin ve studii byl 4 600; byl tvořen převážně afroamerickými a hispánskými matkami samoživitelkami. Dotazování bylo provedeno po 2, 4, 7 a 10–15 letech. Je uveden příklad dopadů v Bostonu (studie zde byla provedena na 540 rodinách) – krátkodobé dopady (děti – snížený výskyt problémů s chováním u chlapců, ne u dívek, snížený počet zranění vyžadujících lékařské ošetření, snížený počet astmatických záchvatů; zaměstnanost – nebyl pozorován dopad na ekonomickou soběstačnost dospělých; bezpečnost – výrazné zvýšení bezpečnosti rodin; zdravotní stav –

¹⁰ Katz, Lawrence, Jeffrey Kling, a Jeffrey Liebman. „Moving to opportunity in Boston: Early impacts of a housing mobility program“. Princeton University, 1999.

zlepšení subjektivního hodnocení zdravotního stavu); dopady po 4–7 letech (u obou intervenčních skupin byl zvýšený pocit bezpečí, spokojenost s bydlením a susedstvom; došlo ke zlepšení fyzického i psychického zdraví dospělých; zlepšení psychického zdraví dívek, pozitivní efekty na rizikové chování chlapců); dlouhodobé dopady po 10–15 letech (bylo zaznamenáno méně stěhování u intervenčních než u kontrolních rodin; zlepšení atributů susedství; snížení rasové a etnické segregace; snížení psychosociálního stresu; u chlapců se snížil výskyt rizikových forem chování; nebyl prokázán dopad na vzdělávací kariéry dětí; nezlepšila se zaměstnanost).

Program „Family Options Study“¹¹ – na vzorku 2 300 rodin v azylových domech se ověřovaly tři různé intervence: 1) příspěvek na bydlení bez další podpory, 2) program Rapid Re-Housing na max. 18 měsíců bez specifického příspěvku na bydlení, 3) dostupné bydlení na max. 24 měsíců bez specifického příspěvku na bydlení. Rodinám ve studii byly intervence pouze přednostně nabídnuty, míra využití této nabídky však byla poměrně nízká, a to podle typu intervence. Intervence se vzájemně nevyklučovaly, rodiny tak mohly ve sledovaném období využívat několik z nich, takže docházelo ke kontaminaci – část rodin, kterým byl nabídnut RRH, využila i příspěvky na bydlení nebo se dostaly do programu dostupného bydlení, většina účastníků programu dostupného bydlení současně čerpala příspěvek na bydlení apod. Dotazování proběhlo po 12 a 36 měsících a soustředilo se na dopady intervencí, ale byla také sledována náročnost intervencí na veřejné rozpočty. Příklad dopadů – po 12 měsících (stabilita bydlení – snížení opakování bezdomovectví; složení rodiny – snížení poměru rodin s dítětem mimo domácnost; zdraví a kvalita života – zlepšení myšlení orientovaného na cíl, snížení psychosociálního stresu, snížení výskytu partnerského násilí; zdraví a kvalita života dětí – mírné zlepšení docházky; soběstačnost – snížení míry výskytu nezaměstnaných, zvýšení počtu domácností s vlastním výdělkem, snížení počtu příjemců potravinové pomoci); po 36 měsících¹² (snížení incidence bezdomovectví; vyšší míra partnerských rozhodů; snížený psychosociální stres; snížení problémů s chováním dětí; nižší nezaměstnanost).

Program „Family Unification“¹³ – program nabízel bydlení rodinám, které byly vyšetřovány orgány sociálně-právní ochrany dětí pro špatné zacházení. Intervenční skupina dostala spolu s příspěvkem na bydlení i case-management zaměřený na nastěhování a udržení si bydlení, kontrolní skupina pouze příspěvek na bydlení. Hlavním výsledkem je

¹¹ Gubits, *Family Options Study Short-Term Impacts of Housing and Services Interventions for Homeless Families*, 70–75.

¹² Gubits, *Family Options Study: 3-Year Impacts of Housing and Services Interventions for Homeless Families*, 30–45.

¹³ Fowler et al., „Homelessness in The Child Welfare System: A Randomized Trial to Assess The Impact of Permanent Housing on Foster Care Placements And Costs“.

snížení každoměsíční pravděpodobnosti umístění dětí ohrožených rodin do institucionální péče. Studie zkoumala i vliv intervence a dalších faktorů na stabilitu bydlení, prostředí domácnosti a vnější prostředí bydlení. Domácnosti, které dostaly case-management, byly méně často přeplněné, měly lepší kvalitu bydlení uvnitř bytu, jejich děti měly přístup ke knihám, avšak bylo evidováno více sousedských problémů.

Program „Cuyahoga Partnering for Family Success“¹⁴ – program poskytoval nabídku bydlení a podpůrných služeb pro rodiny, které byly v kontaktu s orgány sociálně-právní ochrany dětí. Jedním z výstupů bylo, že po šesti měsících programu neměli žádní klienti vážné problémy s péčí o děti – oproti kontrolní skupině, kde se tyto problémy vyskytovaly v 6 %.

Přehled výsledků projektů řešení bytové nouze rodin bez kontrolní skupiny¹⁵

- **„Washington Families Fund High-Needs Family Programs“¹⁶** – výstupem programu byla lepší rezidenční stabilita rodin; bez podstatných změn byla zaměstnanost; u podpořených rodin došlo ke snížení výskytu úzkosti.
- **„Sound Families Initiative“¹⁷** – hlavním výstupem je, že rodiny, které program dokončily, si v 89 % případů našly bydlení; u rodin také došlo ke zvýšení zaměstnanosti.
- **„Young Mothers“¹⁸** – u mladých matek byla zaznamenána úspěšnost ve stabilitě a spokojenosti s bydlením; došlo k pozitivní změně v podpůrné sociální síti rodin; bylo zaznamenáno zlepšení vývojových zpoždění u dětí; bez výrazné změny byla zaměstnanost.
- **„Transitional Housing Program“¹⁹** – výstupem je, že 75 % rodin, které dokončily program, stabilně bydlelo; došlo ke zvýšení zaměstnanosti; snížilo se užívání alkoholu; došlo ke snížení fluktuace dětí mezi školami, ale bez dopadu na školní docházku; byly evidovány návraty dítěte do rodiny.
- **„SHIFT Study“²⁰** – studie uvádí, že rodiny v podporovaném bydlení byly po 30 měsících nejstabilnější, následovaly rodiny v prostupném bydlení a azylových

¹⁴ Bai et al., „Cuyahoga Partnering for Family Success Process Evaluation 2017“.

¹⁵ Bassuk, Ellen L, Carmela J DeCandia, Alexander Tsertsvadze, a Molly K Richard. „The Effectiveness of Housing Interventions and Housing and Service Interventions on Ending Family Homelessness: A Systematic Review“, 2014.

¹⁶ Building Changes, *Washington Families Fund High-needs Family Program; Year 2 Evaluation Summary*.

¹⁷ Northwest Institute for Children And Families, University of Washington a School of Social Work. *Evaluation of the Sound Families Initiative: Final Findings Summary – A Closer Look at Families' Lives during and after Supportive Transitional Housing*.

¹⁸ National Center on Family Homelessness, *Cross-site Evaluation of The Strengthening At-risk and Homeless Young Mothers and Children*.

¹⁹ Burt, *Life after Transitional Housing for Homeless Families*. Washington.

²⁰ Bassuk, Zonneville, a Bassuk, *The SHIFT Study Final Report: Service And Housing Interventions for Families in Transition*.

domech; došlo ke zvýšení zaměstnanosti; byly evidovány snížené symptomy deprese; došlo ke snížení problémů s chováním dětí a ke snížení počtu dětí žijících mimo rodinu.

Indikátory

Shrnutí teorie změny, která byla využita v rámci konstrukce dotazníků: Přidělení bydlení a podpory ve formě doprovodné sociální práce pro domácnosti v bytové nouzi by mělo vést ke stabilizaci nově nastěhovaných domácností v bydlení. Pokud klienti nabydou jistoty v bydlení, sníží se jejich hladina stresu, což bude mít pozitivní dopad na jejich zdravotní stav (psychický i fyzický). Zabydlení je dobrým začátkem procesu zotavování a sociální integrace. Klienti budou díky stabilizaci v bydlení a přítomnosti podpůrné sociální práce schopni soustředit se na další okolnosti svých životů a činit důležité životní změny.

Byly stanoveny následující indikátory:

- **Změna socioekonomické situace** (o kolik Kč za sledované období vzrostly/klesly příjmy členů domácnosti, příp. charakteristika fluktuace příjmů domácnosti, zadlužení domácnosti, jak se změnila ekonomická aktivita členů domácnosti: zaměstnaný/podnikatel, nezaměstnaný, rodičovská, úplný invalidní důchod, starobní důchod, student, osoba pečující o osobu blízkou).
- **Změna rodinné situace** (jak se změnil počet členů domácnosti, specifický zřetel na sloučení/rozdělení rodiny – sestěhování partnerů, návrat či odebrání dítěte do náhradní péče, obnovení vztahů s příbuznými apod.).
- **Změna zdravotní situace** – členů domácnosti (na základě posunu na subjektivní škále, intenzita lékařské péče, braní léků).
- **Změna v přístupu ke škole** – u dětí (na základě počtu zameškaných hodin, kvalita trávení volného času, zájmové aktivity atd.).
- **Změna bytové situace** (situace před zařazením do programu – poslední 3 typy bydlení, v průběhu a po opuštění programu; klíčové jsou následující kategorie: ulice či ekvivalent, noclehárna, ubytovna, azylový dům, byt, instituce – vězení, psychiatrická léčebna, dětský domov apod.).

Metodika měření výsledků na úrovni domácnosti se skládá z popisných a výsledkových proměnných. Popisné proměnné nám dovolují porovnat cílové skupiny napříč programy, ale není zde očekávání jejich změny v důsledku změny bydlení. Výsledkové proměnné byly identifikovány na základě rešerše zahraničních výzkumů a výsledků projektů.

Popisné proměnné

- chronicita či epizodnost bytové nouze;
- dostupnost služeb a příslušenství v aktuálním bydlení;
- problémy s aktuálním bydlením – s bytem jako takovým i s okolím;
- bariéry nalezení bydlení;
- uspořádání / charakteristiky domácnosti a rodiny;
- zaměstnanost a ekonomické aktivity;
- zdroje příjmů a výdaje na bydlení;
- finanční stabilita – rozpočet domácnosti, výdaje spojené se školní docházkou dětí;
- přítomnost ohrožujících faktorů (domácí násilí, drogy).

Výsledkové proměnné

- změna dostupnosti služeb a příslušenství;
- změna ve výčtu problémů spojených s nevyhovujícím bydlením;
- stabilita bydlení;
- návrat dětí z ústavní péče;
- znovusjednocení rodiny;
- locus of control²¹;
- zdravotní stav dospělých i dětí, především přítomnost závažných onemocnění;
- míra psychosociálního stresu;
- kvalita spánku;
- míra anomie;
- sociální vazby.

Technika sběru dat: Rozhovor s uživatelem systému sociálního bydlení nad dotazníkem.

Výzkumný nástroj: Dotazník pro zástupce domácnosti (dotazník po nastěhování, dotazník po 12 měsících), Dotazník pro evaluaci dopadů programů řešení bytové nouze na děti (administruje se na začátku a na konci projektu).

Informant: Uživatelé systému sociálního bydlení (viz dále pokyny pro

²¹ Locus of control (pojem v psychologii, jehož autorem je J. Rotter) označuje, do jaké míry jsou jednotlivci přesvědčeni o tom, že jsou schopni kontrolovat a ovládat výsledky své činnosti (viz např. Křivohlavý, 2001).

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

řešitele/tazatele).

Doba administrace: Do tří měsíců od nastěhování, po 12 měsících od prvního sběru dat (viz dále pokyny pro řešitele/tazatele)²².

Pokyny pro tazatele

- Vstupní dotazování by mělo proběhnout během prvního měsíce po nastěhování. U domácností, které budou již nastěhovány k datu zahájení dotazování, je potřebné dotazovat se do tří měsíců od nastěhování. Domácnosti, které se nastěhovaly dříve, nebudou dotazovány.
- V případě **rodiny s dětmi** se dotazník provádí s **pečující osobou**. Dotazník je vyplněn **pouze o jednom dítěti z rodiny**. Jedná se o dítě ve věku 5–6 let nebo dítě, které se tomuto věku nejvíce blíží (a to jak k jeho spodní, tak k horní hranici).
- Dotazování se provádí se **zástupcem domácnosti**. Tazatel se na začátku dotáže, kdo je zástupcem domácnosti (nejčastěji je na zástupce domácnosti napsána nájemní smlouva), a informuje respondenta/respondentku, že se stejnou osobou bude provedeno dotazování po 12 měsících. V případě nedostupnosti zástupce domácnosti se dotazování provádí s jiným dospělým členem domácnosti; **s toutéž osobou** bude provedeno dotazování po 12 měsících.
- V případě, že má uživatel sociálního bydlení (akutní) psychickou poruchu, která znemožňuje vyplnění dotazníku, tak se vyplnění neprovádí.
- Tazatel je povinen dodržovat **přísnou mlčenlivost** (viz kapitola Etické ukotvení evaluace).
- Respondent má právo korigovat v dotazníku své předchozí odpovědi.
- Tazatel je povinen informovat respondenta, že jeho účast či neúčast na evaluaci a jeho odpovědi nebudou mít žádný vliv na podmínky programu či ne/prodloužování nájemních smluv.
- Tazatel je povinen položit všechny otázky z dotazníku. Pokud dojde k náhlému přerušení rozhovoru, je třeba zbylé otázky dokončit později.
- Respondent má plné právo podle vlastního uvážení na otázky neodpovídat.
- Tazatel je povinen informovat respondenta o cíli evaluace a způsobu nakládání s daty a o způsobu jejich archivace (viz Příloha č. 1: Informovaný souhlas).
- Dotazování po 12 měsících by mělo probíhat až po prodloužení nájemní smlouvy, a to jak s domácnostmi, kterým smlouva prodloužena byla, tak s těmi, kterým

²² V případě, že uživatel sociálního bydlení odejde z bydlení, naváže s ním evaluátor kontakt i tak po 12 měsících kontakt s prosbou o vyplnění dotazníku po 12 měsících. Respondent má právo odmítnout účast na evaluaci, i tak je důležité, aby se evaluátor pokusil kompletovat výzkumnou baterii (Dotazník po nastěhování a Dotazník po 12 měsících).

smlouva prodloužena nebyla. V případě smluv kratších než 12 měsíců dotazování probíhá v čase 12 měsíců po nastěhování.

2.2 Tabulka monitoringu

Cílem monitoringu trajektorií podpořených domácností je vyhodnotit změnu situace a životních strategií na základě dostupných dat od sociálních pracovníků, kteří mají k domácnostem nejbližší. Tato doplňující metoda má velkou přidanou hodnotu v obcích, které nastěhovaly domácnosti dříve, než byla poskytnuta tato metodika. Metoda navíc umožní vyhodnotit proměny v intervencích ze strany sociálních pracovníků, faktory ohrožující bydlení či dopady na domácnosti v závislosti na jejich rozdílných počátečních situacích. Tabulka navíc slouží jako zdroj dat pro kapitolu 1.5.

Indikátory:

- složení domácnosti;
- ekonomická aktivita členů domácnosti;
- typ dávek pobíraných domácností;
- dluh na nájmem v sociálním bytě (a příčiny);
- soužití se sousedy, stížnosti;
- další problémy ohrožující udržení bydlení;
- intervence ze strany sociálního pracovníka;
- průměrná měsíční četnost návštěv a čas strávený intervencemi;
- využívání dalších sociálních služeb;
- největší změny v životní situaci.

Technika sběru dat: Průběžné vyplňování Tabulky monitoringu.

Výzkumný nástroj: Tabulka monitoringu s vysvětlivkami (viz Příloha č. 3: Vysvětlivky ke kapitole č. 2.2)

Informant: Sociální pracovníci, kteří pracují s podpořenými domácnostmi, příp. selekce dat ze standardizovaného záznamu sociálních pracovníků.

Doba administrace: Opakovaně každé 3 měsíce od nastěhování (některé otázky se vyplňují pouze jednorázově po nastěhování či při opuštění systému, některé pouze po 12 měsících či po skončení podpory).

Tabulka monitoringu se vyplňuje u všech uživatelů systému sociálního bydlení (podpořených domácností), i u těch, kteří bydleli v daném bytě již před začátkem

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

projektu v řádu let. U těchto klientů se v rámci tabulky monitoringu vyplňuje maximum dostupných (zjistitelných informací).

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

3. Návrh indikátorů pro měření změny sociální a ekonomické situace a životních strategií u uživatelů podpůrných nástrojů

Cílem je zjistit změnu v sociální a ekonomické situaci a v životních strategiích uživatelů podpůrných nástrojů v rámci projektu.

Indikátory:

- bydlení
- finanční situace
- práce
- zdravotní stav a využívání zdravotních služeb
- vztahy
- změna
- dle zakázky klienta:
 - závislost
 - domácí násilí

Technika sběru dat: Vyplnění Dotazníku pro uživatele podpůrných nástrojů sociálním pracovníkem (ve spolupráci s klientem/na základě informací, získaných od klienta).

Výzkumný nástroj: Dotazník pro uživatele podpůrných nástrojů.

Informant:

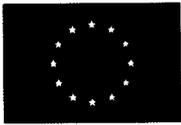
- Klienti podpoření v rámci projektu sociální prací, ne bydlením.
- Zakázka klienta: vztahující se k bydlení a problémům s ním spojeným.
- Výběr min. 25 % klientů za obec, u menších obcí min. 10 klientů.

Pokyny pro tazatele:

- Sociální pracovník musí být s dotazníkem seznámen před intervencí s klientem, aby mohl v rámci mapování životní situace klienta zjistit všechny skutečnosti, jež jsou relevantní pro vyplnění dotazníku.
- Část dotazníku vyplňuje sociální pracovník (ve spolupráci s klientem/nebo na základě informací, které od klienta získal)
- Dotazník se vždy vyplňuje ve vztahu ke klientově situaci před intervencí a po intervenci.

Doba administrace:

- Na začátku spolupráce vyplní sociální pracovník ve spolupráci s klientem následující otázky: 14, 15, 17, 18.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

- Po 3 měsících spolupráce/intervence vyplní sociální pracovník zbytek dotazníku²³.

²³ Otázka na celkový počet hodin intervence je sociálním pracovníkem vyplněna až po ukončení spolupráce s klientem.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

4. Návrh indikátorů pro měření změny udržitelnosti lokálního systému sociálního bydlení po ukončení podpory poskytované MPSV v rámci jeho systémového projektu

Východiska:

Níže navržené indikátory mají sloužit obcím i MPSV k průběžnému sledování změn na místní úrovni **po ukončení** projektu, které souvisí s jeho tříletou implementací. Pro obce je sledování těchto indikátorů dobrovolné, kapitola 4 má sloužit spíše jako vodítko, které může ulehčit práci při aktualizacích lokálních koncepcí apod. Jak obce, tak MPSV budou moci prostřednictvím navržených indikátorů nejen lépe mapovat udržitelnost a dopady systémových investic, ale i nadále komunikovat a vzájemně se informovat o sociálním bydlení.

Metodika navrhuje mapovat udržitelnost v časové řadě srovnání roku 2017 (výchozí situace na začátku projektu) s rokem 2020 (konečná situace ke konci implementace projektu) a dále v cca dvouletých intervalech.

Indikátory jsou rozděleny do 2 kategorií: Nejprve se sleduje kontext bytové nouze a dostupnosti bydlení pro osoby v bytové nouzi na území obce. Tyto indikátory jsou ovlivněny mnohými faktory, sociální bytová politika obce je jedním z nejvýznamnějších a měla by mít ambici dlouhodobě a měřitelně bytovou nouzi v obci snižovat a ukončovat.

Druhá sada indikátorů udržitelnosti je úzce svázána s organizační strukturou a s aktéry sociálního bydlení v obcích a sleduje procesní udržitelnost a rozvoj implementovaných projektových aktivit.

Indikátory:

- počty osob v bytové nouzi;
- dostupnost bydlení pro osoby v bytové nouzi;
- prevence ztráty bydlení;
- průběžné vyhodnocování a aktualizace Koncepce sociálního bydlení;
- ověření metod hodnocení bytové nouze a výběru nájemníků;
- stav bytového fondu v obci, včetně obsazenosti a fluktuace;
- průběžné ověřování působnosti sociálního bydlení v dané lokalitě;
- kapacity pracovníků pro udržitelný rozvoj sociálního bydlení v obci;
- kapacity a zapojení dalších subjektů participujících na systému sociálního bydlení.

Technika sběru dat: Většina dat je dostupná pracovníkům obce zodpovědným za lokální systém sociálního bydlení (garant projektu a další pracovníci sociálního a bytového odboru). V případě statistických údajů by se mělo jednat o základní ročně sbíraná data MPSV/ÚP (poskytnutá všem podpořeným obcím v roce 2017 ze strany MPSV) a poskytovatelů sociálních služeb.

Výzkumný nástroj: Statistiky, analýza dat a informací viz tabulka níže.

Doba administrace: Opakovaně dle potřeb obce a MPSV. Doporučujeme doplnění stávajících dat z roku 2017 o první sběr v závěru projektu (pro srovnání výchozího stavu 2017 se stavem finálním v roce 2020) a dále cca každé 2–3 roky alespoň po dobu platnosti Koncepce sociálního bydlení.

Tabulka č. 4: Návrh indikátorů pro měření změny udržitelnosti

Kontext					
Dlouhodobý cíl	Specifikace	Zdroj dat	2017 (začátek projektu)	2020 (konec projektu)	2022 (periodicky cca každé dva roky po ukončení)
Snížení počtu osob v bytové nouzi	Počet vyplacených doplateků na bydlení do ubytoven	MPSV/ÚP			
	Počet vyplacených příspěvků na živobytí pro lidi bez přístřeší	MPSV/ÚP			
	Kvalifikovaný odhad ²⁴ počtu rodin (a dětí) na ubytovnách	Obec / poskytovatelé sociálních služeb / ÚP			
	Počet domácností (a dětí v nich) v azylových domech	Výroční výkaznictví poskytovatelů sociálních služeb (nebo individuální dotázání provozovatelů AD)			
	Kvalifikovaný odhad počtu domácností v bytové nouzi	Analýza potřeb (dle ETHOS) cílových skupin (a její aktualizace)	<i>(dle analýzy potřeb CS v rámci projektu)</i>	<i>(průběžné aktualizace, pokud jsou k dispozici)</i>	
	Celkový počet osob v pobytových službách na území města v daném	Obec / poskytovatelé			

²⁴ Na základě informací sociálního odboru, OSPOD, Kontaktního pracoviště ÚP, poskytovatelů sociálních služeb.

	roce: – azylové domy; – noclehárny; – domy na půl cesty; – další krizové formy dočasného ubytování (s podporou).	sociálních služeb			
Zvýšení dostupnosti bydlení pro osoby v bytové nouzi	Průměrná délka pobytu klientů v: – azylových domech; – dalších krizových formách bydlení (např. krizových bytech).	Obec / poskytovatelé sociálních služeb			
	Celkový počet odchodů z azylových domů / z toho do nájemního bydlení ²⁵ (v daném roce)	Poskytovatelé sociálních služeb			
	Počet dlouhodobě neobsazených ²⁶ obecních bytů / z toho sociálních	Obec			
	Celkový počet sociálních bytů na území obce vlastněných a) obcí; b) jiným subjektem. Počet sociálních bytů provozovaných / se soc. prací a) obcí; b) jiným subjektem.	Obec			
	Celkový počet sociálních bytů obce s pravidelnou sociální podporou (tzn. minimálně 1 setkání se sociálním pracovníkem měsíčně)	Obec			
	Počet přidělených sociálních bytů v daném roce / počet žadatelů	Obec			
Prevence ztráty bydlení	Podíl stávajících nájemníků ²⁷ obecních bytů s dluhem (ve výši alespoň 2 nájmů) na celkovém počtu nájemníků obecních bytů	Obec			
	Průměrná výše dluhu na nájemném na 1 nájemníka (odhad v Kč): – v běžných obecních bytech; – v sociálních bytech obce.	Obec			

²⁵ Mnohé pobytové sociální služby takové statistiky vedou či je dokážou na vyžádání předložit. Pokud je to pro poskytovatele komplikované, stačí řádový odhad či odpověď „nevím“.

²⁶ Dlouhodobě – tj. více než 6 měsíců, ať už z důvodu nutné rekonstrukce, či dlouhého procesu vyklizení bytu apod.

²⁷ Pokud se hovoří o nájemníkovi, představuje jednu jednotku celá jeho domácnost.

	Počet vystěhovaných nájemníků či nájemníků obce, kterým nebyla prodloužena nájemní smlouva (z důvodu neplnění podmínek nájemní smlouvy) v daném roce – celkem; – v sociálních bytech.	Obec			
Cíle a aktivity projektu²⁸					
Dílčí cíl	Indikátor udržitelnosti	Specifikace	2017 (stav před či na začátku projektu)	2020 (konec projektu)	2022 (periodicky cca každé dva roky po ukončení)
Vytvoření a průběžná aktualizace lokální Koncepce sociálního bydlení	Průběžná aktualizace Koncepce a vyhodnocení plnění cílů	Datum poslední aktualizace – Koncepce			
		Datum poslední aktualizace – Akčního plánu			
		Jak často dochází k vyhodnocování plnění Koncepce			
		Jak často dochází k vyhodnocování plnění Akčního plánu			
		Frekvence jednání pracovních skupin pro sociální bydlení (koordináční platforma města a dalších místních aktérů)			
		Kolika sociálních bytů se týká platná Koncepce sociálního bydlení			
Zvýšení dostupnosti sociálních bytů – ověření metod hodnocení bytové nouze a výběru nájemníků	Aktualizace kritérií pro posouzení bytové nouze	Stručně popište, pokud došlo v daném období ke změně základních kritérií ²⁹ posuzování bytové nouze či míry potřeby.			
	Aktualizace podmínek pro přidělení sociálních bytů	Stručně popište, pokud došlo v daném období ke změně základních podmínek přidělení ³⁰ sociálních bytů.			

²⁸ Tabulku je důležité vyplňovat průběžně pro každý rok.

²⁹ Viz Jednotná metodika, kapitola 1.3.3.

³⁰ Viz Jednotná metodika, kapitola 1.2.3.

Zvýšení kapacit pracovníků obce a dalších organizací pro udržitelný rozvoj sociálního bydlení	Zvýšení kapacit (úvazků) sociální práce obce (či služeb dalších poskytovatelů) věnující se přímé podpoře nájemníků sociálních bytů	Celkový počet úvazků <u>sociálních pracovníků</u> v rámci sociálního odboru <u>obce</u> , kteří se dominantně věnují tématu bezdomovectví, prevenci ztráty bydlení, sociálnímu bydlení apod. – celkem;			
		Celkový počet úvazků <u>sociálních pracovníků</u> v rámci sociálního odboru <u>obce</u> , kteří se dominantně věnují tématu bezdomovectví, prevenci ztráty bydlení, sociálnímu bydlení apod. z toho těch, kteří tráví většinu pracovní doby v terénu.			
		Počet úvazků sociálních pracovníků <u>v rámci projektů</u>			<i>(kolik z původních projektových úvazků bylo udrženo pro přímou práci)</i>
		Počet sociálních pracovníků dalších <u>poskytovatelů sociálních služeb</u> , kteří se věnují tématu řešení bezdomovectví.			

		<p>Kteří další pracovníci obce se podílejí na rozvoji lokálního systému sociálního bydlení.</p>			
	<p>Zapojení dalších pracovníků a aktérů do rozvoje lokálního systému sociálního bydlení v obci</p>	<p>Vypište <u>další aktéry</u>, kteří se na území obce podílejí na rozvoji systému sociálního bydlení.</p>			
		<p>Stručně popište mechanismus spolupráce odborů města či dalších aktérů při rozvoji systému sociálního bydlení.</p>			

5. Detailní zadání případové studie pro popis a kvalitativní zhodnocení vytvořené a pilotně otestované místní politiky sociálního bydlení v obci

5.1. Cíl a účel případové studie

Cílem případové studie je získat informace nezbytné pro pochopení místního kontextu a interpretaci dat sesbíraných v rámci části 1 a 2 Jednotné metodiky monitorování a hodnocení místních systémů sociálního bydlení na úrovni obcí a popsat zkušenosti jednotlivých obcí/měst z realizace politiky sociálního bydlení na místní úrovni. Evaluátoři obcí/měst³¹ připraví případové studie popisující vytvořené systémy sociálního bydlení na místní úrovni v jejich lokálně specifickém kontextu a jejich fungování v praxi.

Případové studie budou připraveny podle jednotné struktury (viz dále). Případovou studii za každou obec/město připraví místní evaluátoři; evaluátor MPSV následně připraví srovnání případových studií všech měst/obcí zapojených do projektu. Výsledná evaluační zpráva může být využita pro další koncepční činnost v oblasti sociálního bydlení v České republice.

Případovou studii budou pracovníci a evaluátoři na úrovni jednotlivých obcí/měst moci využít pro závěrečnou zprávu o realizaci projektu a/nebo pro jejich závěrečnou evaluační zprávu.

5.2. Harmonogram, rozsah a formát zpracování případové studie

Termín odevzdání případové studie nejpozději 1. 10. 2020. Případová studie bude zpracována v textovém souboru Word podle zadané struktury (viz níže), a to v rozsahu min. 20 a max. 40 normostran textu (bez příloh). Do tohoto rozsahu nejsou započítány přílohy.

5.3 Struktura případové studie

Případová studie bude zpracována podle následující jednotné struktury. Další doplňující informace, dokumenty či obrazové materiály mohou být součástí příloh.

³¹ Případovou studii mohou dle rozhodnutí příjemce projektu (obce/města) připravit také jiní členové realizačního týmu. Nicméně s cílem zabezpečit nezaujatý pohled preferujeme, aby případovou studii sepsal evaluátor projektu obce/města nebo jiná osoba, která se na implementaci systému přímo nepodílela.

1. Vznik lokálního systému sociálního bydlení

1.1. Iniciace vzniku lokálního systému sociálního bydlení

Popište, kteří aktéři iniciovali vznik místního systému sociálního bydlení. Uveďte, na jaké potřeby jim reagovali. Potřeby mohou vycházet z geografických či sociodemografických specifík obce (např. poloha obce, její velikost, demografická struktura, migrace obyvatel, míra nezaměstnanosti). Popište, jakou roli sehrál v iniciaci systému projekt MPSV či jiné místní specifické faktory.

1.2. Vymezení cílové skupiny

Objasněte, jak byla na základě definovaných potřeb vymezena cílová skupina sociálního bydlení v obci a kteří aktéři se na jejím vymezení podíleli. Pokud vymezení cílové skupiny ovlivnily i jiné faktory, popište je (geografické či sociodemografické charakteristiky obce, dosavadní zkušenosti s projekty v oblasti prevence bezdomovectví apod.).

2. Charakteristika místního systému sociálního bydlení

2.1 Charakteristika bytového fondu nasmlouvaného a užívaného k účelům sociálního bydlení

Popište bytový fond nasmlouvaný a užívaný k účelům sociálního bydlení. Při popisu se zaměřte především na tyto charakteristiky: počet bytů, velikost a dispozice bytů, vlastník bytů, kvalita a energetická náročnost bytů, umístění bytů, dostupnost základní občanské vybavenosti v okolí bytů, podíl sociálních a obecních bytů na celkovém počtu bytů v obci.

Uveďte, které faktory a jakým způsobem ovlivňovaly výběr a umístění bytového fondu.

Popište problémy a překážky, které se v průběhu vyčleňování bytového fondu vyskytly, jaké měly dopady a jak se je dařilo či nedařilo odstranit.

2.2. Kritéria vstupu do sociálního bydlení a podmínky jeho užívání

Popište podmínky užívání sociálních bytů, jež jsou součástí pilotního projektu. Zaměřte se především na typ a délku smlouvy, podmínky přidělení bytu, průměrnou výši nájemného a způsob úhrady, podmínky prodloužení smlouvy, maximální dobu zařazení do programu, změnu režimu při zlepšení životní situace. Uveďte, které faktory nastavení těchto podmínek ovlivnily. Popište, kteří aktéři a jakým způsobem nastavení podmínek ovlivnili.

Srovnajte podmínky užívání sociálních bytů v rámci projektu s podmínkami užívání ostatních sociálních bytů a běžných obecních bytů.

Popište, jak jsou v obci nastavena kritéria pro vstup do sociálního bydlení. Uveďte, které skutečnosti toto nastavení ovlivnily. Popište, kteří aktéři a jakým způsobem nastavení kritérií ovlivnili.

2.3 Způsob výběru uživatelů sociálních bytů

Charakterizujte proces přijímání žádostí. Popište jeho fáze a aktéry, kteří v něm figurují. Zaměřte se na proces posuzování žádostí a posuzování situace domácností – kdo je realizuje, co a jak se zjišťuje, jak se zpracovává.

Uveďte, které faktory a aktéři způsob výběru uživatelů sociálních bytů ovlivnili (např. potřeby v obci, zkušenosti s řešením podobných projektů).

2.4 Specifikace podporovaných cílových skupin

Popište strukturu podpořených domácností, kterým byl v rámci projektu poskytnut sociální byt. Zaměřte se na složení domácností, jejich ekonomickou situaci, výchozí bytovou situaci, zadlužení při vstupu do projektu a příslušnost ke zvláště ohroženým skupinám.

2.5 Charakteristika podpůrných nástrojů sociálního bydlení

2.5.1. Charakteristika sociální práce doprovázející sociální bydlení

Popište, jakou roli má sociální práce (či spolupráce se sociálními pracovníky) v lokálním systému sociálního bydlení. Zaměřte se na to, zda je sociální práce podmínkou zapojení do projektu, jaká je její intenzita, jaké faktory její intenzitu ovlivňují, kým je typicky poskytována, jaká témata nejčastěji klienti ve spolupráci se sociálními pracovníky řeší, jaké formy a metody sociální práce jsou využívány. Dále popište, s kolika domácnostmi sociální pracovník typicky spolupracuje a zda jsou pro řešení problémů využívány i další specializované služby. Popište, co se děje v případě nespolupráce domácnosti se sociálním pracovníkem a charakterizujte typické situace, které jsou za nespolupráci považovány.

Charakterizujte skutečnosti (např. zasíťování sociální službami, existence sociální práce na obci, specifika cílové skupiny, předchozí zkušenosti s projekty mírnění bezdomovectví, personální zajištění sociální pracovník a metodik), které ovlivňovaly nastavení sociální práce.

Popište, jaké má obec od uživatelů sociálního bydlení zpětné vazby na nastavení a realizaci sociální práce. Uveďte, jak obec se zpětnou vazbou pracuje.

Uveďte, s jakými nejzávažnějšími potížemi, překážkami a bariérami se obec se při realizaci sociální práce potýkala či potýká a jakým způsobem je zvládá či zvládala.

Popište, co se při realizaci sociální práce neosvědčilo, zdůvodněte.

2.5.2 Další poskytované podpůrné nástroje sociálního bydlení, způsob a podmínky poskytování

Popište, jaké další podpůrné nástroje (kromě sociální práce, např. potravinová banka, domovníctví) jsou v obci poskytovány. Uveďte, o jaké se jedná, kdo je poskytuje a kdo je jejich typickým příjemcem.

Charakterizujte skutečnosti (např. specifika cílové skupiny, předchozí zkušenosti s projekty), které nastavení podpůrných nástrojů ovlivňovaly.

Popište, jaké má obec od uživatelů sociálního bydlení zpětné vazby na nastavení a realizaci podpůrných nástrojů. Uveďte, jak obec se zpětnou vazbou pracuje.

Uveďte, s jakými nejzávažnějšími potížemi, překážkami a bariérami se obec se při realizaci podpůrných nástrojů potýkala či potýká a jakým způsobem je zvládá či zvládala.

Popište, co se při realizaci podpůrných nástrojů neosvědčilo, zdůvodněte.

2.6 Spolupráce s místními aktéry

Popište, kteří aktéři a jakým způsobem byli zapojeni do realizace projektu a do tvorby místní koncepce sociálního bydlení. Zhodnoťte důležitost a míru jejich zapojení, dále formy jejich zapojení (např. členství v pracovní skupině, individuální konzultace).

Popište hlavní přínosy spolupráce. Uveďte problémy či překážky ve spolupráci místních aktérů a způsoby, jakými byly řešeny či mírněny.

2.7 Omezení bránící některým cílovým skupinám ve vstupu do sociálního bydlení

Popište nejčastější důvody vyřazení žádostí o vstup do projektu. Popište, jak obec reflektuje tato omezení při dalším rozvoji místního systému sociálního bydlení.

3. Stav místního systému sociálního bydlení a jeho plánovaný rozvoj

3.1 Úspěšnost místního systému sociálního bydlení

Stručně zhodnoťte současný stav místního systému sociálního bydlení, uveďte jeho hlavní výsledky.

Charakterizujte domácnosti, které jsou v sociálním bydlení neúspěšné či z něho odchází. Popište, za jakých okolností a v jakém časovém horizontu k tomu dochází a kam domácnosti typicky odchází.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Popište, které faktory úspěšnost ovlivňují (jak pozitivně, tak negativně) a jak s nimi obec pracuje nebo jak jim předchází. Uveďte, zda a jaká opatření snižující neúspěšnost jsou realizována či plánována.

3.2 Plány dalšího vývoje místního systému sociálního bydlení

Uveďte, jaká další opatření či aktivity obec plánuje a jaké má podmínky pro realizaci těchto opatření.

Popište, jaký další vývoj místního systému sociálního bydlení obec očekává.

Uveďte, jakou podporu obec od státu očekává po ukončení projektu MPSV.

3.4 Udržitelnost místního systému sociálního bydlení

Uveďte, zda a za jakých podmínek je místní systém sociálního bydlení udržitelný (tedy že může fungovat i po ukončení projektu MPSV).

Popište, jaké kroky obec pro udržitelnost systému plánuje či realizuje.

Popište, co z hlediska udržitelnosti obec vnímá jako ohrožující a co jako podpůrné.

5.4 Metodika zpracování případové studie

Techniky sběru dat:

- polostrukturované rozhovory s pracovníky obce;
- relevantních dokumenty obce (analytické a podkladové studie obce, koncepční a strategické dokumenty obce z oblasti sociálního bydlení a sociálního začleňování);
- data získaná během sběru dle Jednotné metodiky monitorování a hodnocení místních systémů sociálního bydlení na úrovni obcí.

Pro záznam rozhovorů je možné použít audiozáznam nebo detailní poznámky během rozhovoru (je třeba vzít v úvahu, že pořizování poznámek během rozhovoru snižuje schopnost tazatele plně se soustředit na rozhovor). K záznamu je třeba získat informovaný souhlas dotazovaného.

Pro zajištění validity doporučujeme využít metodu triangulace dat, která spočívá v získání odpovědí od více respondentů zapojených do projektu či z více zdrojů.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Etické ukotvení evaluace

Evaluační výzkum bude eticky ukotven v intencích Etického kodexu evaluátora (Česká evaluační společnost, 2011) na základě Formálních standardů provádění evaluací (Česká evaluační společnost, 2013) a bude probíhat v souladu s etickým kodexem APA (2010).

Získaná data budou na základě domluvy s respondenty anonymizována a bude s nimi zacházeno v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů. Účast v rámci výzkumu bude dobrovolná³² a s možností případného odstoupení po dohodě s respondenty.

Doporučeným tazatelem v rámci užívání Jednotné metodiky evaluace je externí evaluátor, který je ve smluvním vztahu s danou obcí, v níž evaluace probíhá.

V rámci evaluace bude s každou domácností (s informantem) podepsán **informovaný souhlas**, který je k dispozici v Příloze č. 1.

³² Netýká se uživatelů sociálního bydlení, kteří mají spolupráci uvedenu jako jednu z podmínek zisku a udržení nájemní smlouvy.

Předání dat z Jednotné metodiky MPSV

Předání dat získaných na úrovni obcí pomocí Jednotné metodiky bude probíhat podle harmonogramu (viz níže) v elektronické (vyplnění do sešitů v souborech Excel) i tištěné podobě. Kontaktní osoba pro předání dat bude jednotlivým obcím upřesněna MPSV.

Tab. č. 5: Harmonogram předání dat MPSV

Části Jednotné metodiky	Sběr dat	Předání MPSV
1.1. Charakteristika bytového fondu užívaného a nasmlouvaného k účelům sociálního bydlení	Jednorázově na konci projektu.	Nejpozději do 10. 1. 2020
1.2. Podmínky užívání bytového fondu užívaného k účelům sociálního bydlení	Jednorázově na konci projektu.	Nejpozději do 10. 1. 2020
1.3 Způsob výběru uživatelů sociálních bytů	Jednorázově na konci projektu.	Nejpozději do 10. 1. 2020
1.4. Charakteristika podpůrných nástrojů sociálního bydlení	Jednorázově na konci projektu.	Nejpozději do 10. 1. 2020
1.5. Specifikace podporovaných cílových skupin	Jednorázově po nastěhování (po vyplnění úvodních listů pro všechny podpořené domácnosti v monitorovací tabulce v kapitole 2).	Nejpozději do 10. 1. 2020
1.6. Spolupráce s místními aktéry	Jednorázově na konci projektu.	Nejpozději do 10. 1. 2020
1.7 Omezení bránící vstupu do sociálního bydlení pro některé cílové skupiny, které doporučuje MPSV podporovat a které byly v zapojených obcích identifikovány:	Jednorázově na konci projektu.	Nejpozději do 10. 1. 2020

2. Návrh indikátorů pro měření změny sociální a ekonomické situace a životních strategií u uživatelů sociálního bydlení	2.1. Do tří měsíců po nastěhování 12 měsíců po prvním sběru dat. 2.2. Opakovaně každé 3 měsíce.	Každého půl roku spolu se zprávou o realizaci projektu (vždy po kompletaci sady 2.1 a 2.2 u informanta).
3. Návrh indikátorů pro měření změny sociální a ekonomické situace a životních strategií u uživatelů podpůrných nástrojů	Při první intervenci s klientem, po 3 měsících spolupráce.	Každého půl roku spolu se zprávou o realizaci projektu.
4. Návrh indikátorů pro měření změny udržitelnosti lokálního systému sociálního bydlení po ukončení podpory poskytované MPSV v rámci jeho systémového projektu	Opakovaně dle potřeb obce a MPSV. Doporučujeme doplnění stávajících dat z roku 2017 o první sběr v závěru projektu (pro srovnání výchozího stavu 2017 se stavem finálním v roce 2020) a dále cca každé 2–3 roky alespoň po dobu platnosti Koncepce sociálního bydlení.	Opakovaně dle potřeb MPSV.
5. Detailní zadání případové studie pro popis a kvalitativní zhodnocení vytvořené a pilotně otestované místní politiky sociálního bydlení	Jednorázově na konci projektu.	Nejpozději do 10. 1. 2020

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Seznam literatury

- AMERICAN PSYCHOLOGICAL ASSOCIATION (APA). (2010). *Ethical Principles of Psychologists and Code of Conduct* [online]. [cit. 25.2.2017]. Dostupné z: <http://www.apa.org/ethics/code/>
- AUBRY, T. et al. (2015). *A Multiple-City RCT of Housing First with Assertive Community Treatment for Homeless Canadians with Serious Mental Illness* [online]. Psychiatric Services. Dostupné z: <http://ps.psychiatryonline.org/doi/10.1176/appi.ps.201400587>
- BAI, R. et al. (2017). *Cuyahoga Partnering for Family Success Process Evaluation* [online]. Center on Urban Poverty and Community Development. [cit. 18. 2. 2018]. Dostupné z: http://povertycenter.case.edu/wp-content/uploads/2017/07/Briefly_Stated_No_17-01_Cuyahoga_Partnering_for_Family_Success.pdf
- BASSUK, E. L. et al. (2014). *The Effectiveness of Housing Interventions and Housing and Service Interventions on Ending Family Homelessness: A Systematic Review* [online]. Am J Orthopsychiatry. 84 (5), 457–74.
- BILL & MELINDA GATES FOUNDATION. (2007). *Evaluation of The Sound Families Initiative: Final Findings Summary – A Closer Look at Families' Lives during And after Supportive Transitional Housing* [online]. Northwest Institute for Children and Families, University of Washington School of Social Work. [cit. 18. 2. 2018]. Dostupné z: http://b3cdn.net/naeh/2ba2225f1be75638ab_ijn6i6ag1.pdf
- BURT, R. M. (2010). *Life after Transitional Housing for Homeless Families* [online]. Washington: Department of Housing and Urban Development. [cit. 18. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.huduser.gov/portal/publications/LifeAfterTransition.pdf>
- BUSCH-GEERTSEMA, V. (2014). Housing First Europe – Results of a European Social Experimentation Project. *European Journal of Homelessness*.
- BUSCH-GEERTSEMA, V. (2005). Does ReHousing Lead to Reintegration? *Innovation*, 18(2), 205–226.
- BUSCH-GEERTSEMA, V. et al. (2010). *Homelessness and Homeless Policies in Europe: Lessons from Research*. Brussels: FEANTSA.
- BUSCH-GEERTSEMA, V. (2015). *PEER REVIEW on Homelessness Policies in Odense Discussion Paper* (Habitact Peer Review).
- CULHANE, D. P., METRAUX, S. (2008). Rearranging the Deck Chairs or Reallocating the Lifeboats? Homelessness Assistance and Its Alternatives. *Journal of the American Planning Association*, 74 (1) 111–121.
- CUNNINGHAM, M., GILLESPIE, S., ANDERSON, J. (2015). *Rapid Rehousing: What the Research Says* [online]. New York: Urban Institute. [cit. 24. 10. 2017]. Dostupné z: <http://www.urban.org/sites/default/files/publication/54201/2000265-Rapid-Re-housing-What-the-Research-Says.pdf>

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

- ČESKÁ EVALUAČNÍ SPOLEČNOST. (2011). *Etický kodex evaluátora* [online]. [cit. 20. 10. 2016]. Dostupné z: http://www.czecheval.cz/standardy_kodex/ces_eticky_kodex_.pdf
- ČESKÁ EVALUAČNÍ SPOLEČNOST. (2013). *Formální standardy provádění evaluací* [online]. [cit. 20. 10. 2016]. Dostupné z: http://www.czecheval.cz/standardy_kodex/ces_formalni_standardy_evaluaci_short_5_.pdf
- ČSÚ. (2013). *Statistický lexikon obcí*. [online]. [cit. 3. 11. 2017]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/4116-13-n_2013-05
- ČVUT. (2015). *Osnova modelů bydlení vč. základního prostorového a technického standardu pro potřeby koncepce sociálního bydlení České republiky 2015–2025*. Praha: ČVUT. Souhrnná výzkumná zpráva.
- DELOITTE. (2014). *Analýza socioekonomické situace příjemců sociálních dávek na ubytovnách. Ministerstvo práce a sociálních věcí. Výsledky sociálního šetření realizovaného mezi příjemci DnB na ubytovnách*. Výstup 2. etapy projektu.
- ETHOS – Evropská typologie bezdomovství a vyloučení z bydlení v prostředí ČR. FEANTSA (Evropská federace národních sdružení pracujících s bezdomovci). [online]. [cit. 3. 10. 2017]. Dostupné z: http://www.feantsa.org/download/cz__8621229557703714801.pdf
- Evaluation of the Social Housing Program*. (2004). Yukon Housing Corporation [online]. [cit. 15. 10. 2016]. Dostupné z: http://www.housing.yk.ca/pdf/social_housing_evaluation_fm104.pdf
- FOWLER, P. J. et al. (2017). *Homelessness in The Child Welfare System: A Randomized Trial to Assess the Impact of Permanent Housing on Foster Care Placements and Costs* [online]. Project Series. [cit. 20. 1. 2018]. Dostupné z: <https://cpb-us-west-2-juc1ugurlqwwqo4.stackpathdns.com/sites.wustl.edu/dist/7/925/files/2017/11/ImpactPermanentHousing-1lqx99n.pdf>
- GAC. (2015). *Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR*. Praha: GAC. [online]. [cit. 17. 12. 2017]. Dostupné z: https://www.esfcr.cz/mapa-svl-2015/www/analyza_socialne_vyloucenych_lokalit_gac.pdf
- GROUNDSWELL. *The Escape Plan. A Participatory Research Study* [online]. [cit. 24. 10. 2015]. Dostupné z: http://www.groundswell.org.uk/The_Escape_Plan_Report.pdf
- GUBITS, D. et al. (2015). *Family Options Study Short – Term Impacts of Housing and Services Interventions for Homeless Families* [online]. Housing and Urban Development, Office of Policy Development and Research. [cit. 20. 1. 2018]. Dostupné z: https://www.huduser.gov/portal/portal/sites/default/files/pdf/FamilyOptionsStudy_fm1.pdf
- HAYES, M. A. et al. (2013). *The SHIFT Study Final Report: Service and Housing Interventions for Families in Transition* [online]. American Institutes for Research [cit. 18. 2. 2018]. Dostupné z: https://www.air.org/sites/default/files/SHIFT_Service_and_Housing_Interventions_for_Families_in_Transition_final_report.pdf

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

- HUD. (2013). *Homelessness Prevention and Rapid Re-Housing Program (HPRP): Year 2 Summary* [online]. B.m.: Office of Special Needs Assistance Programs Office of Community Planning And Development U.S. Department of Housing and Urban Development. [cit. 20. 1. 2018]. Dostupné z: https://www.hudexchange.info/resources/documents/HPRP_Year2Summary.pdf
- KENNA, P., et al. (2016). *Promoting Protection of the Right to Housing – Homelessness Prevention in the Context of Evictions*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- KOCMAN, D., KLEPAL, J. (2016). *Prostupné bydlení: evaluace*. Agentura pro sociální začleňování.
- KŘIVOHLAVÝ, J. (2001). *Psychologie zdraví*. Praha: Portál.
- KUCHAŘOVÁ, V. a kol. (2015). *Vyhodnocení dostupných výzkumů a dat o bezdomovectví v ČR a návrhy postupů průběžného získávání klíčových dat* [online]. Praha: VÚPSV, v.v.i. [cit. 26. 1. 2018]. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_387.pdf
- LAWRENCE, K., KLING, J., LIEBMAN, J. (1999). *Moving to Opportunity in Boston: Early Impacts of a Housing Mobility Program* [online]. Princeton: Princeton University. [cit. 20. 10. 2016]. Dostupné z: <https://eml.berkeley.edu/symposia/nsf99/papers/kling.pdf>
- LUX, M., MIKESZOVÁ, M. (2013). Faktory úspěšné reintegrace bezdomovců a nástroje bytové politiky pro řešení bezdomovství v ČR. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 49(1), 29–52.
- MACKNEE, CH., MERVYN, J. (2002). Critical Incidents That Facilitate Homeless People's Transition off the Streets. *Journal of Social Distress and the Homeless*, 11 (4), 293–306.
- MARSHALL, N. et al. (2012). *Cross-site Evaluation of The Strengthening At-risk and Homeless Young Mothers and Children* [online]. Wellesley College. National Center on Family Homelessness. [cit. 18. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.air.org/sites/default/files/Cross-Site%20Evaluation%20of%20the%20Strengthening%20At-Risk%20and%20Homeless%20Young%20Mothers%20and%20Children%20Initiative.pdf>
- MPSV. (2015). *Vyhodnocení průzkumu řešení bezdomovectví v obcích s rozšířenou působností*. Praha: MPSV.
- MPSV. (2015). *Koncepce sociálního bydlení ČR 2015–2025* [online]. Praha: MPSV. [cit. 09. 1. 2018]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/22514/Koncepce_soc_bydleni_2015.pdf
- MPSV. (2014). *Metodika pro evaluaci nesoutěžních projektů OP Zaměstnanost 2014–2020* [online]. Praha: MPSV. [cit. 18. 2. 2018]. Dostupné z: <https://www.esfcr.cz/documents/21802/1872869/3.1+Metodika+pro+sebeevaluaci/f6701263-9e12-4a63-b73a-a881005b6fc0?version=1.0&previewFileIndex=>
- MPSV. (2017). *Sociální bydlení v Koncepci sociálního bydlení ČR 2015–2015*. Aktualizovaná definice sociálního bydlení. Praha: MPSV.
- MPSV. (2013). *Výhláška č. 332/2013 Sb. Výhláška o vzoru Standardizovaného záznamu sociálního pracovníka*.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

MMR. (2016). *Specifická pravidla pro žadatele a příjemce podpory z programu IROP, specifického cíle 2.1 Zvýšení kvality a dostupnosti služeb vedoucích k sociální inkluzi, kolová výzva č. 34 (Sociální bydlení [online]. [cit. 24. 1. 2018]. Dostupné z:*

<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Microsites/IROP/Vyzvy/Vyzva-c-34-Socialni-bydleni>

PATTERSON, A., TWEED, R. (2009). Escaping Homelessness: Anticipated And Perceived Facilitators. *Journal of Community Psychology*, 37 (7), 846–858.

PLATFORMA PRO SOCIÁLNÍ BYDLENÍ, IQ ROMA SERVIS a FRA. (2016). Data z *Registračního týdne v Brně*. Brno: Magistrát města Brna.

PLEACE, N. et al. (2015). *The Finnish Homelessness Strategy: An International Review*. Helsinki: Ministry of the Environment.

RIPKA, Š. (2018). *Dopady programů zabydlení na stabilitu bydlení a sociální začlenění rodin bez domova*. Nepublikováno.

RIPKA, Š. (2012). *Analýza fungování existujících „sociálních ubytoven“ a návrhy řešení bytových potřeb nízkopříjmových skupin obyvatel s využitím těchto zařízení jako součásti systému sociálního bydlení: Lokalita Bilina*. Praha: Agentura pro sociální začleňování.

SHINN, M. et al. (1998). Predictors of Homelessness among Families in New York City: From Shelter Request to Housing Stability. *American Journal of Public Health*, 88, 1651–1657.

STEFANCIC, A., TSEMBERIS, S. (2007). Housing First for Long-Term Shelter Dwellers with Psychiatric Disabilities in a Suburban County: A Four-Year Study of Housing Access and Retention. *The Journal of Primary Prevention*. 28 (3), 265–279.

Sýkora, L. (ed.). 2017. *Pilotní ověření Metodiky identifikace lokalit rezidenční segregace v obcích v ČR*. Praha: Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje.

ŠIMÍKOVÁ, I. a kol. (2015). *Analýza problému rizika ztráty bydlení a vyhodnocení existujících mechanismů v České republice [online]. Praha: VÚPSV, v.v.i. [cit. 20. 1. 2018]. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_415.pdf*

ŠIMÍKOVÁ, I., VYHLÍDAL, J. (2015). *Popis velikosti a struktury skupin osob, které by mohly představovat cílovou skupinu sociálního bydlení [online]. Praha: VÚPSV, v.v.i. [cit. 23. 1. 2018]. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_398.pdf*

WESTAT. (2011). *Building Changes, Washington Families Fund High-needs Family Program; Year 2 Evaluation Summary [online]. Building Changes. [cit. 18. 2. 2018]. Dostupné z: <https://buildingchanges.org/library-type/evaluation-results-westat/item/468-washington-families-fund-high-needs-family-program-year-2-evaluation-summary>*

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, v aktuálním znění.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Závěr

Jednotná metodika monitorování a hodnocení intervencí na úrovni obcí vznikla v rámci projektu MPSV s názvem „*Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend*“. Cílem Jednotné metodiky monitorování a hodnocení intervencí na úrovni obcí bylo vytvoření nástroje pro jednotné monitorování a hodnocení výsledků projektů obcí a sběr dat pro hodnocení dopadů projektu MPSV v obcích. Jednotná metodika monitorování a hodnocení intervencí na úrovni obcí obsahuje rozpracované výzkumné nástroje, frekvenci sběru dat, způsob evidence a zpracování dat a soulad sběru dat s právním prostředím pro monitorování systémů sociálního bydlení realizovaných spolupracujícími obcemi.

Jednotná metodika monitorování a hodnocení intervencí na úrovni obcí: 1) Pokrývá následující charakteristiky lokálního systému sociálního bydlení: charakteristika místního systému sociálního bydlení; charakteristika podpůrných nástrojů sociálního bydlení; specifikace podporovaných cílových skupin; spolupráce s místními aktéry; způsob a podmínky výběru uživatelů sociálních bytů; způsob a podmínky poskytování jiných podpůrných nástrojů; omezení bránící některým cílovým skupinám, které doporučuje MPSV podporovat a které byly v zapojených obcích identifikovány, ve vstupu do sociálního bydlení. 2) Navrhuje indikátory pro měření změny sociální a ekonomické situace a životních strategií uživatelů sociálního bydlení. 3) Navrhuje indikátory pro měření změny sociální a ekonomické situace a životních strategií uživatelů podpůrných nástrojů. 4) Navrhuje indikátory pro měření změny udržitelnosti lokálního systému sociálního bydlení po ukončení podpory z OPZ a podpory poskytované MPSV v rámci jeho systémového projektu. 5) Obsahuje detailní zadání případové studie pro popis a kvalitativní zhodnocení vytvořené a pilotně otestované místní politiky sociálního bydlení v obci.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Příloha č. 1: Informovaný souhlas

Vážená paní, vážený pane,

prosíme vás o vyplnění následujících dotazníků.

Vyplnění následujících dotazníků slouží k evaluaci projektu sociálního bydlení ve Vašem městě a v dalších šestnácti obcích České republiky. Cílem sběru dotazníků je zjistit, jak se změnila Vaše sociální a ekonomická situace, když jste uživatelem/uživatelkou sociálního bydlení / podpůrných nástrojů. Tím, že zjistíme, jak se Vaše životní situace změnila, můžeme zjistit, jaký dopad má sociální bydlení a sociální práce na uživatele a jak může sociální bydlení a sociální práce pomáhat dalším lidem, kteří se ocitli v situaci bytové nouze.

Získaná data budou využita pro zpracování závěrečné zprávy o sociálním bydlení ve Vašem městě a pro zpracování závěrečné zprávy o sociálním bydlení ve Vašem městě a v dalších patnácti obcích České republiky. Zpracování dat se bude řídit zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, a veškeré informace o Vaší domácnosti budou anonymní.

Pro část č. 2: O vyplnění dotazníků budete požádán/a na začátku užívání sociálního bydlení a potom po přibližně dvanácti měsících. První dotazník je zaměřen na Vaši aktuální životní situaci, druhý je zaměřen na životní situaci Vašeho dítěte.

Vyplnění dotazníku bude probíhat tak, že Vám budou čteny otázky a Vy na ně budete odpovídat. V průběhu zodpovídání otázek se může stát, že nebudete znát odpověď nebo že nechcete odpovídat. V případě, že taková situace nastane, informujte o tom tazatele.

Data získaná z dotazníků budou anonymizována, což znamená, že bude Vaší domácnosti přidělen kód, které bude znát jenom tazatel. Nikde nebude uvedeno Vaše jméno, ani to, že jsme mluvili právě s Vámi; pro zachování anonymity Vám bude přiděleno číslo, např. „111213“.

O tom, co nám řeknete, nebude informován nikdo další (ani Vaši sociální pracovníci) – kromě případu, kdy by se jednalo o skutečnosti natolik závažné, že by podléhaly právně vymezené oznamovací povinnosti.

Vaše účast na výzkumu je dobrovolná³³, nikdo Vás nenutí se výzkumu účastnit. Data jsou potřebnou součástí projektu a vyhodnocení systému sociálního bydlení v obci.

Děkujeme za spolupráci!

Jméno evaluátora

³³ Netýká se uživatelů sociálního bydlení, kteří mají spolupráci uvedenu jako jednu z podmínek zisku a udržení nájemní smlouvy.

Příloha č. 2: Vysvětlivky ke kapitole č. 1 „Charakteristika místního systému sociálního bydlení“

Vysvětlivky k tabulce 1.1 „Charakteristiky fondu sociálního bydlení“

Účelem tabulky je popsat sociální bytový fond zahrnutý do pilotního projektu (zejména sociální byty s podporou, případně krizové či dostupné byty, jež definuje *Koncepce sociálního bydlení ČR 2015–2025*). Pro kontext a srovnání jsou doplněny sloupce pro ostatní sociální byty (tedy sociální byty, jež v obci existují nezávisle na pilotním projektu) na jedné straně a pro běžné obecní byty na druhé straně.

Do závorčky v záhlaví sloupců popisujících ostatní sociální byty napište název programu/projektu, ve kterém jsou byty poskytovány. V případě, že ve městě funguje více programů/projektů sociálního bydlení (vč. programů provozovaných jinými subjekty), přidejte další sloupec/sloupce. Pokud v obci nefungují žádné další sociální byty mimo tento projekt, ponechejte buňky prázdné.

1. Počet bytů – Uveďte celkový počet jednotlivých typů sociálních bytů a běžných obecních bytů v obci. „*Sociální bydlení je bydlení poskytované osobám v bytové nouzi nebo bytovou nouzí bezprostředně ohroženým (lidem vynakládajícím na bydlení nepřiměřenou výši příjmů). (...) Uživatelům sociálního bydlení je v případě potřeby poskytována podpora formou sociální práce. Sociální bydlení je na místní úrovni poskytováno vždy formou bydlení v bytech, přičemž může být propojeno se sociálními službami.*“³⁴ Sociální byty by měly být dále pronajímány za cenu nižší, než jaké je místně obvyklé tržní nájemné za obdobný byt ve stejné obci. Pokud má obec vlastní definici sociálního bydlení, která neodpovídá výše uvedené definici, uveďte prosím tuto definici do poznámky a doplňte programy dle Vaší definice do dalších sloupců (F a dále).

Mezi sociální byty nepočítejte ubytovací jednotky v pobytových zařízeních sociálních služeb (azylové domy nebo domy na půl cesty), ani ubytovací jednotky v městských ubytovnách. Byty v domech s pečovatelskou službou započítejte pouze v případě, že byly přiděleny na základě bytové nouze či jiné sociální potřeby žadatele (v takovém případě je uveďte v samostatném sloupci jako jeden z programů a v komentáři uveďte kritéria přidělování v DPS vaší obce). Typologie sociálních bytů je popsána v bodech 2–4.

³⁴ MPSV (2017): *Sociální bydlení v Koncepci sociálního bydlení ČR 2015–2025*.

2. Sociální byty dle vlastníka

- a. Vlastníkem je obec – Uved'te počet sociálních bytů, pro které platí: obec byty vlastní³⁵ a pronajímá je přímo osobám z cílové skupiny.
- b. Vlastníkem je nezisková organizace (registrovaný poskytovatel sociálních služeb) – Uved'te počet bytů, pro které platí: poskytovatel sociální služby byty vlastní a poskytuje nájemcům podporu.
- c. Soukromý vlastník – Uved'te počet sociálních bytů, pro které platí: soukromý vlastník přímo pronajímá osobám z cílové skupiny, doporučeným poskytovatelům sociálních služeb nebo obcím³⁶, které zároveň poskytují podporu domácnostem. Případně soukromý vlastník byty pronajímá obci či neziskové organizaci, které pak dále pod/najímají byty osobám z cílové skupiny. Pokud nejsou známy konkrétní údaje, uved'te alespoň odhad.

3. Sociální byty dle provozovatele

- a. Provozovatelem je obec – Uved'te počet sociálních bytů, pro které platí: obec byty pronajímá přímo osobám z cílové skupiny.
- b. Provozovatelem je příspěvková organizace obce – Uved'te počet sociálních bytů, pro které platí: příspěvková organizace má byty pronajaté či svěřené na základě obdobné smlouvy.
- c. Provozovatelem je nezisková organizace (registrovaný poskytovatel sociálních služeb) – Uved'te počet bytů, pro které platí: poskytovatel sociální služby má byty pronajaté či svěřené na základě obdobné smlouvy a poskytuje nájemcům podporu.
- d. Provozovatelem je soukromý vlastník – Uved'te počet sociálních bytů, pro které platí: soukromý vlastník přímo pronajímá osobám z cílové skupiny, doporučeným poskytovatelům sociálních služeb nebo obcím³⁷, které zároveň poskytují podporu domácnostem.

4. Sociální byty dle poskytovatele podpory

- a. Poskytovatelem podpory je obec – Uved'te počet sociálních bytů, pro které platí: obec poskytuje sociální práci/službu osobám z cílové skupiny.

³⁵Do bytů vlastněných městem počítejte i byty vlastněné městskou částí či městským obvodem nebo svěřené městské části či městskému obvodu do správy.

³⁶Patří sem jenom takové byty, u kterých jsou nájemci vybíráni na základě dohody mezi vlastníkem a obcí nebo vlastníkem a neziskovou organizací.

³⁷Patří sem jenom takové byty, u kterých jsou nájemci vybíráni na základě dohody mezi vlastníkem a obcí nebo vlastníkem a neziskovou organizací.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

b. Poskytovatelem podpory je příspěvková organizace obce – Uved'te počet sociálních bytů, pro které platí: příspěvková organizace poskytuje sociální službu osobám z cílové skupiny.

c. Provozovatelem je nezisková organizace (registrovaný poskytovatel sociálních služeb) – Uved'te počet bytů, pro které platí: poskytovatel sociální služby poskytuje sociální službu osobám z cílové skupiny.

5. Velikost bytů – Uved'te, kolik bytů jednotlivých typů spadá do dané velikostní kategorie. V případě běžných obecních bytů (sloupec I) vyplňte, pouze pokud tyto údaje máte k dispozici a získání těchto informací není neúměrně zatěžující pro příslušný odbor města.

6. Dispozice bytů – Uved'te, kolik bytů jednotlivých typů spadá do dané kategorie. V případě běžných obecních bytů (sloupec I) vyplňte, pouze pokud tyto údaje máte k dispozici a získání těchto informací není neúměrně zatěžující pro příslušný odbor města.

7. Byty zvláštního určení – Uved'te, kolik bytů zvláštního určení je v jednotlivých kategoriích bytů. Dle § 2300 zákona č. 89/2012 Sb. (Nového občanského zákoníku) je bytem zvláštního určení byt určený osobám se zdravotním postižením. Dle § 67 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, jsou osobami se zdravotním postižením ty fyzické osoby, které jsou orgánem sociálního zabezpečení uznány invalidními v prvním, druhém nebo třetím stupni nebo zdravotně znevýhodněnými ve smyslu téhož zákona. (U sociálních bytů / s podporou i bez podpory / uvádějte pouze ty byty, které jsou sociální a současně bezbariérové. Ostatní byty zvláštního určení uvádějte v rámci kategorie běžný obecní byt.)

8. Kvalita bytů – Uved'te, kolik bytů jednotlivých typů spadá do kategorie bytů se standardní kvalitou a kolik do kategorie se sníženou kvalitou. Zákon č. 107/2006 Sb. zrušil dřívější kategorie bytu a zavedl nový pojem „*byt se sníženou kvalitou*“. Bytem se sníženou kvalitou je podle této právní úpravy byt bez ústředního vytápění a s částečným nebo společným základním příslušenstvím nebo byt bez ústředního vytápění a bez základního příslušenství nebo byt s ústředním vytápěním bez základního příslušenství. Základním příslušenstvím je pro účely zákona č. 107/2006 Sb. koupelna nebo koupelnový (sprchový) kout a splachovací záchod, který může být v domě i mimo byt, pokud je používá jen nájemce bytu. Za ústřední vytápění se považuje vytápění zdrojem tepla, který je umístěn mimo byt nebo který je umístěn v místnosti pro to určené, včetně sklepa v rodinném domě s jedním bytem, nebo jiné elektrické či plynové vytápění.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

V případě běžných obecních bytů (sloupec I) vyplňte, pouze pokud tyto údaje máte k dispozici a získání těchto informací není neúměrně zatěžující pro příslušný odbor města.

9. Energetická náročnost budovy – Uveďte, kolik bytů jednotlivých typů spadá do jednotlivých tříd dle PENB. Vyplňte pouze u bytů vlastněných obcí a jen pokud tyto údaje máte k dispozici a získání těchto informací není neúměrně zatěžující pro příslušný odbor města.

10. Způsoby vytápění – Uveďte, kolik bytů jednotlivých typů využívá uvedené způsoby vytápění. Vyplňte pouze u bytů vlastněných obcí a jen pokud tyto údaje máte k dispozici a získání těchto informací není neúměrně zatěžující pro příslušný odbor města.

11. Umístění sociálních bytů v rámci bytového fondu – Uveďte, kolik ze sociálních bytů jednotlivých typů je rozptýleno mezi běžnými byty a kolik jich je naopak koncentrováno v jednom bytovém domě. Za koncentrované sociální bydlení pro tento účel považujeme situaci, kdy má bytový dům, v němž se sociální byty nacházejí, více než osm bytových jednotek nebo je v jednom vchodě bytového domu, který má více než osm bytů, podíl sociálních bytů na celkovém počtu bytů vyšší než 20 %.³⁸ V případě sociálních bytů přidělených v rámci projektu můžete čerpat z údajů v monitorovací tabulce v kapitole 2.

12. Umístění sociálních bytů ve vztahu k lokalitám koncentrace sociálně zranitelných osob – Uveďte, kolik bytů jednotlivých typů se nachází v lokalitách vysoké/střední/nízké koncentrace příjemců příspěvku na živobytí. Data k počtům vyplácených příspěvků na živobytí podle jednotlivých základních jednotek budou k dispozici od Ministerstva práce a sociálních věcí. Definice lokality vysoké/střední/nízké koncentrace sociálně zranitelných osob viz Sýkora, L. (ed.): *Pilotní ověření Metodiky identifikace lokalit rezidenční segregace v obcích ČR* (Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, 2017).

13. Umístění sociálních bytů ve vztahu k sociálně vyloučeným lokalitám – Uveďte, kolik sociálních bytů obou typů se nachází v sociálně vyloučených lokalitách (dále SVL). SVL obecně označuje „*prostor (dům, ulici, čtvrť), kde se koncentrují lidé, u nichž lze identifikovat znaky spojené se sociálním vyloučením. Tato místa jsou okolními obyvateli*

³⁸ Vychází se zde z definice projektu, který nevede k segregaci osob z cílových skupin ve Specifických pravidlech pro žadatele a příjemce podpory z programu IROP, specifický cíl 2.1 (Zvýšení kvality a dostupnosti služeb vedoucích k sociální inkluzi), kolová výzva č. 34 (Sociální bydlení).

negativně symbolicky označována („špatná adresa“, „problémové místo“ apod.)“ a jedná se o takovou „lokalitu, kde dochází ke koncentraci více než 20 osob žijících v nevyhovujících podmínkách (indikováno počtem příjemců příspěvku na živobytí), které obývají fyzicky či symbolicky ohraničený prostor (indikováno vnější identifikací)“ (Analýza sociálně vyloučených lokalit. GAC, 2015: 14). Sociální vyloučení pak Analýza pojímá jako „postupnou a stupňující se exkluzi z plné participace na sociálních, materiálních i symbolických zdrojích produkovaných, sdílených a konzumovaných širokou společností k zajištění dobrých životních podmínek, organizaci sociálního života a k účasti na rozhodování“ (tamtéž).

Ve veřejně dostupné analýze nejsou jednotlivé sociálně vyloučené lokality blíže identifikovány. Potřebnými daty disponuje³⁹ Ministerstvo práce a sociálních věcí, další data může poskytnout Agentura pro sociální začleňování (pokud s danou obcí spolupracuje), aktuální data vzhledem k dynamice jevů mívají obce samotné. V poznámce k bodu 13, prosím, uveďte, z jakých zdrojů jste čerpali při identifikaci SVL.

14. Dostupnost základní občanské vybavenosti – Uveďte, kolik sociálních bytů jednotlivých typů se nachází v lokalitách s dobrou, střední, nebo špatnou dostupností základní občanské vybavenosti. Za základní občanskou vybavenost se dle Ústavu pro územní rozvoj považuje zejména mateřská a základní škola, prodejna základních potravin a hřiště. Za dobrou dostupnost považujeme situaci, kdy je většina výše uvedených služeb v pěší docházkové vzdálenosti (do 500 metrů) od bytového domu. Za střední dostupnost považujeme situaci, kdy je většina výše uvedených služeb do 1000 metrů od bytového domu. Za špatnou dostupnost považujeme situaci, kdy je většina výše uvedených služeb více než 1000 metrů od bytového domu. V případě specifického kontextu obce (obecná nedostupnost) prosím vysvětlete kontext v komentáři.

15. Dostupnost veřejné dopravy – Uveďte, kolik sociálních bytů jednotlivých typů se nachází v lokalitách s dobrou, střední, nebo špatnou dostupností veřejné dopravy. Za dobrou dostupnost veřejné dopravy považujeme situaci, kdy se zastávka prostředku veřejné dopravy nachází v pěší docházkové vzdálenosti po zpevněné cestě (do 300 metrů) od bytového domu a spoj do lokalit s občanskou vybaveností (a z nich) dojíždí ve všední dny alespoň 3x dopoledne a 3x odpoledne. Za střední dostupnost považujeme situaci, kdy se zastávka prostředku veřejné dopravy nachází do 500 metrů od bytového domu a spoj do lokalit s občanskou vybaveností (a z nich) dojíždí ve všední dny alespoň 3x dopoledne

³⁹ O upřesnění polohy lokalit lze zažádat s využitím Zákona o svobodném přístupu k informacím (106/1999 Sb.)

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

a 3x odpoledne. Za špatnou dostupnost považujeme situaci, kdy se zastávka prostředku veřejné dopravy nachází více než 500 metrů od bytového domu a/nebo spoj do lokalit s občanskou vybaveností (a z nich) dojíždí ve všední dny méně než 3x dopoledne a 3x odpoledne⁴⁰.

16. Počet bytů v obci celkem – Uveďte počet bytů dle aktuálních statistik dle koncepčních dokumentů obce. V případě, že obec nemá aktuální statistiky, použijte data ze *SLDB 2011* nebo *Statistického lexikonu obcí* (ČSÚ, 2013)⁴¹.

17. Počet bytů ve vlastnictví obce celkem – Uveďte počet bytů dle statistiky vedené obecním/městským úřadem.

18. Podíl obecních bytů na celkovém počtu bytů v obci (v %) – V tabulce je již naformátovaný vzorec výpočtu.

19. Počet sociálních bytů v obci celkem – Uveďte součet všech sociálních bytů bez ohledu na vlastníka a provozovatele těchto bytů (jde o součet počtů sociálních bytů všech typů uvedených v bodě 1).

20. Podíl sociálních bytů na celkovém počtu bytů v obci (v %) – V tabulce je již naformátovaný vzorec výpočtu.

21. Celkový počet obecních sociálních bytů – Uveďte součet všech sociálních bytů provozovaných obcí.

22. Podíl sociálních bytů provozovaných obcí na počtu bytů vlastněných obcí (v %) – V tabulce je již naformátovaný vzorec výpočtu.

⁴⁰ Viz Norma ČSN 73 6110 – Projektování místních komunikací: Docházková vzdálenost k zastávce hromadné dopravy v obcích je ovlivněna velikostí obce, charakterem zástavby, konfigurací terénu, použitým druhem veřejné hromadné dopravy. Docházková vzdálenost v centrální zóně obce nemá být větší než 300 m, v okrajových zónách 500 m a v zónách rozptýlené zástavby včetně menších obcí 600 m až 700 m.

⁴¹ Publikace je dostupná na webu Českého statistického úřadu na adrese https://www.czso.cz/csu/czso/4116-13-n_2013-05.

Vysvětlivky k tabulce 1.2. „Podmínky užívání sociálního bytového fondu“

Tabulka slouží jednak k zaznamenání podmínek užívání sociálních bytů, jež jsou součástí pilotního projektu, jednak – pro srovnání – k zaznamenání podmínek užívání ostatních sociálních bytů a běžných obecních bytů (viz vysvětlivky k předchozímu listu). Definice jednotlivých typů sociálních bytů viz Vysvětlivky k tabulce „Charakteristiky fondu sociálního bydlení“ výše.

V případě, že je v pravé části buňky hranatá závorka, doplňte do ní – tam, kde je to relevantní – příslušnou specifikaci.

1. Typ smlouvy, na základě, které domácnost užívá byt. – Znakem „X“ vyznačte, který typ smlouvy se využívá. V případě využití jiné než nájemní nebo podnájemní smlouvy specifikujte, o jaký typ smlouvy se jedná. Pokud se užívá více než jeden typ smlouvy, uveďte v poznámce, v kolika případech se jednotlivé typy používají.

2. Doba, na niž je obvykle uzavírána nájemní smlouva. – Uveďte počet měsíců, na které je uzavírána smlouva u jednotlivých typů bytů.

3. Podmínky přidělení bytu. – Znakem „X“ vyznačte, které z následujících podmínek musí žadatel o pronájem bytu splnit, aby mu mohl být pronajat byt jednotlivých kategorií: (a) bytová nouze; (b) příjmový limit (v závorce uveďte, jaké maximální příjmy může domácnost mít); (c) bezdlužnost vůči obci na nájmu; (d) bezdlužnost na energiích; (e) uzavření či plnění splátkového kalendáře k dluhu za předchozí bydlení; (f) trvalý pobyt v obci, případně městském obvodu/městské části (v takovém případě uveďte do poznámky); (g) tzv. skutečný pobyt v obci (prokázaný vazbou k obci – např. děti využívají místní školu, osoby zde pobývají v pobytovém zařízení sociálních služeb, mají zde pracoviště apod.); (h) složení jistiny (kauce) (v závorce uveďte, kolikanásobek nájemného je vyžadován); (i) závazek spolupráce se sociálním pracovníkem; (j) uzavření tzv. notářské doložky přímé vykonatelnosti. V případě, že je relevantních více podmínek, vyznačte znakem „X“ všechny takové podmínky.

4. Průměrná výše nájemného. – Vyplňte, jaké průměrné nájemné (v Kč/m²) se platí v jednotlivých typech bytů.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

5. Přímá platba na účet pronajímatele. – Vyznačte znakem „X“, zda, popř. v jakých případech, je využívána v bytech jednotlivých typů přímá platba na účet pronajímatele.

6. Podmínky prodloužení nájemní smlouvy. – Vyznačte znakem „X“, zda je prodloužení nájemní (či jiné) smlouvy nějak podmíněno. V případě možnosti „jiná podmínka“ specifikujte v závorce, o jakou podmínku se jedná. V případě, že je relevantních více podmínek, vyznačte znakem „X“ všechny takové podmínky.

7. Maximální doba, na niž může být domácnost zařazena do programu sociálního bydlení. – Uveďte počet let, po které může být domácnosti pronajat byt. (Př. v některých programech sociálního bydlení může být roční smlouva prodloužena maximálně 2x, tzn., nájemci mohou v sociálním bytě bydlet maximálně 3 roky.) V případě, že taková maximální hranice není stanovena, proškrtněte políčko pomlčkou („-“).

8. Změna režimu při zlepšení životní situace. – Uveďte, co se stane s domácností, pokud se jí během užívání sociálního bydlení zvýší příjem či se stabilizuje natolik, že již nepotřebuje podporu sociálního pracovníka.

Vysvětlivky k tabulce 1.5 „Specifikace podporovaných cílových skupin“

Tabulka se vyplňuje pouze za domácnosti, které bydlí v bytech, jež jsou součástí pilotního projektu. Do tabulky se zaznamenávají informace o domácnostech ve chvíli, kdy se stěhují do sociálního bydlení. Všechny informace potřebné pro vyplnění této tabulky jsou k dispozici v monitorovací tabulce v kapitole 2, ze které se po nastěhování všech domácností jednoduše vygeneruje agregovaná statistika.

1. Složení domácnosti – Uveďte počet domácností v jednotlivých typech sociálních bytů, jež jsou tvořeny (a) jednotlivcem; (b) bezdětným párem; (c) 1 dospělým a alespoň 1 nezletilým dítětem; (d) 2 dospělými a alespoň 1 nezletilým dítětem; (e) vícegenerační domácností
a (f) jinou kombinací.

2. Nezaopatřené děti v domácnosti – Uveďte počet domácností v jednotlivých typech sociálních bytů, v nichž žijí (a) 1 až 2 nezletilé nezaopatřené děti; (b) 3 až 4 nezletilé nezaopatřené děti; (c) více než 4 nezletilé nezaopatřené děti.

3. Domácnosti s alespoň jedním dítětem předškolního věku – Uveďte počet domácností v jednotlivých typech sociálních bytů, ve kterých žije alespoň jedno dítě předškolního věku.

4. Domácnosti s nezletilými nezaopatřenými dětmi žijícími mimo rodinu – Uveďte počet domácností v jednotlivých typech sociálních bytů, ve kterých žijí osoby, jejichž alespoň jedno dítě žije mimo rodinu, resp. je umístěno v některé formě náhradní rodinné péče nebo v ústavní výchově.

5. Ekonomická aktivita – Uveďte počet domácností v jednotlivých typech sociálních bytů, v nichž: (a) Nežije žádná zaměstnaná či podnikající osoba. (b) Žije jedna zaměstnaná či podnikající osoba. (c) Žijí dvě a více zaměstnaných či podnikajících osob. Jako zaměstnané či podnikající započítávejte ty osoby, jež vykonávají práci v minimálním rozsahu ekvivalentu polovičního úvazku. U bodů (a) a (b) uveďte ve sloupcích „Poznámka“, kolik z uvedeného počtu tvoří domácnosti, jejichž člen či více členů je na rodičovské dovolené, starobní či invalidní důchodci či jim v ekonomické aktivitě brání zdravotní nebo jiné důvody.

6. Ekonomická situace domácnosti – Uveďte počet domácností v jednotlivých typech sociálních bytů, jež jsou příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi. V hmotné nouzi je „osoba či rodina, která nemá dostatečné příjmy a její celkové sociální a majetkové poměry neumožňují uspokojení základních životních potřeb na úrovni ještě přijatelné pro společnost. Současně si tyto příjmy nemůže z objektivních důvodů zvýšit (uplatněním nároků

a pohledávek, prodejem nebo využitím majetku), a vyřešit tak svoji nelehkou situaci vlastním přičiněním.“ Pro tento účel se domácností v hmotné nouzi chápe domácnost, která splňuje nárok na příspěvek na živobytí (ten „vzniká osobě či rodině, pokud po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje příjem této osoby či rodiny částky živobytí“) ⁴².

7. Situace, ze které domácnost do sociálního bytu přišla – Uveďte počet domácností v jednotlivých typech sociálních bytů, jež bezprostředně před nastěhováním do bytu žily v následujících situacích:

a. **Ulice:** Osoby, jež spaly venku (např. na ulici, pod mostem, na nádraží, letišti, ve veřejných dopravních prostředcích, v kanálech, jeskyních, odstavených vagonech, stanech,

⁴² Definice z webu MPSV dostupná na adrese: <https://www.mpsv.cz/cs/5#ohn>

garážích, prádelnách, sklepech a na půdách domů, ve vracích aut, zahradních chatkách, squatech) nebo v noclehárnách.

b. **Azylový dům nebo dům na půl cesty:** Osoby, jež využívaly uvedených zařízení pobytových sociálních služeb na základě smlouvy o poskytnutí služby.

c. **Ubytovna:** Osoby, jež přebývaly v komerčním či obecním ubytovacím zařízení (zpravidla měly uzavřenou krátkodobou smlouvu o ubytování).

d. **Nevyhovující byt:** Osoby, jež žily bytě, který:

- není způsobilý k bydlení (je vlhký, vyskytuje se zde ve větší míře plíseň, je narušená statika, není možné ho vytápět na běžnou pokojovou teplotu);
- je přelidněný (na 1 osobu zde připadalo méně než 10 m² obytné plochy a/nebo na jednu obytnou místnost připadají více než dvě osoby⁴³/**Obytnou plochou bytu se rozumí podlahová plocha obytných místností. Jako obytné místnosti se počítají pokoje a kuchyně, pokud má plochu 8 m² a větší.**⁴⁴);
- náklady na bydlení v něm nepřiměřeně zatěžovaly rozpočet domácnosti (nepřiměřeným zatížením se míní situace, kdy osoba sama nebo společně s osobami, se kterými je posuzována, vynakládá na bydlení více než 40 % započitatelných příjmů podle zákona o životním a existenčním minimu, a to včetně příspěvku na bydlení podle § 53, pokud zároveň těchto 40 % nepřekračuje výši normativních nákladů na bydlení, a zároveň její započitatelný příjem, popřípadě též s příjmem společně posuzovaných osob, po úhradě nákladů na bydlení nepřesahují 1,6násobek životního minima podle zákona o životním a existenčním minimu).

V případě, že je domácnost stěhující se do sociálního bytu složena z osob(y), která žila předtím v jedné situaci, a z osob(y), která žila v jiné situaci, započtete ji do obou kategorií. Výsledný součet počtů uvedených u jednotlivých kategorií v takovém případě bude vyšší než celkový počet domácností.

e. **Instituce:** Osoby po opuštění výkonu trestu odnětí svobody, ústavního zařízení, zdravotnického zařízení nebo náhradní rodinné péče.

f. **Nejistý byt:** Osoby přechodně bydlící u příbuzných nebo přátel (nemají jinou možnost bydlení) a osoby, jež žijí v krátkodobém (pod)nájmu (mají smlouvu na dobu kratší než 6 měsíců).

g. **Jiná situace:** Ve sloupci „Poznámka“ uveďte, o jaké jiné situace se jednalo.

⁴³ Kuchařová a kol. (2015): *Vyhodnocení dostupných výzkumů a dat o bezdomovectví v ČR a návrhy postupů průběžného získávání klíčových dat*. S. 147 a dále.

⁴⁴ Definice Českého statistického úřadu dostupná na adrese: https://www.czso.cz/csu/rso/obytna_plocha_bytu

8. Doba, již domácnosti strávily v bytové nouzi – Uveďte počet domácností v jednotlivých typech sociálních bytů, jež před nastěhováním do bytu žily v bytové nouzi (a) méně než 1 rok; (b) mezi 1 a 3 roky; (c) více než 3 roky. Bytovou nouzí se myslí situace uvedené v bodě 7 (jež odpovídají situacím zahrnutým v Evropské typologii bezdomovectví a vyloučení z bydlení ETHOS⁴⁵). V případě, že se domácnosti stěhovaly, sečtěte dobu, po kterou pobývaly – bez přerušeni bydlením v nájemním bytě se standardní smlouvou – v situacích uvedených v bodě 7.

9. Chroničnost a cykličnost bezdomovectví – Uveďte počet domácností v jednotlivých typech sociálních bytů podle toho, zda se před tím, než jim byl přidělen sociální byt, jednalo o jejich (a) první epizodu bezdomovectví (dle ETHOS), ale ne delší než 12 měsíců, bez střechy či 24 měsíců bez bytu (na ubytovně či v azylových domech); (b) 2.–3. epizodu bezdomovectví za poslední 3 roky, ale ne více jak 12 měsíců, trvale bez střechy či 24 měsíců bez bytu (na ubytovně či v azylových domech); (c) 4. a další epizodu bezdomovectví za poslední 3 roky nebo trvale bez střechy po dobu delší než 12 měsíců či 24 měsíců bez bytu (na ubytovně či v azylových domech).

10. Zvlášť ohrožené skupiny – Uveďte počet domácností v jednotlivých typech sociálních bytů, jejichž alespoň jeden člen spadá do jedné či více z uvedených zvlášť ohrožených skupin: (a) trpící závislostí na návykových látkách (včetně alkoholu); (b) trpící duševním onemocněním; (c) pobírající starobní důchod nebo splňující podmínku věku pro jeho přiznání; (d) invalidní osoby (v II. nebo III. stupni); (e) pečující o nezletilé nezaopatřené dítě; (f) poživatelé příspěvku na péči (ve II., III. nebo IV. stupni); (g) pečující o osobu, která má přiznaný příspěvek na péči (ve II., III. nebo IV. stupni); (h) oběti domácího násilí; (i) po opuštění z ústavního zařízení, pobytového zařízení sociálních služeb, zdravotnického zařízení nebo náhradní rodinné péče; (j) prokazatelně (tj. na základě odborného úsudku sociálního pracovníka) vystavení diskriminaci v přístupu k bydlení (mělo by jít o individuální případy, ne o některou celou cílovou skupinu). V případě, že domácnost spadá do více než jedné skupiny současně, započtete ji do více kategorií. Výsledný součet počtů uvedených u jednotlivých kategorií v takovém případě bude vyšší než celkový počet domácností.

⁴⁵ Česká verze typologie je dostupná na webu Evropské federace národních organizací pracujících s lidmi bez domova (FEANTSA) na adrese http://www.feantsa.org/download/cz__8621229557703714801.pdf.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

11. Zadluženost domácností – Uveďte počet domácností v jednotlivých typech sociálních bytů, jež v době nastěhování do bytu: (a) měly dluh vůči obci na nájemném; (b) měly jiný dluh vůči obci; (c) měly dluh vůči některému poskytovateli elektrické energie.

12. Celkový počet osob (domácností) v bytové nouzi žijících v obci – Uveďte počet osob (a – v závorce – počet domácností), jež v obci žijí v bytové nouzi. Mělo by se jednat o součet počtů osob (domácností) uvedených za jednotlivé kategorie v bodě 13.

13. Počet osob (domácností) v jednotlivých typech bytové nouze – Uveďte počty osob (a – v závorkách – počty domácností), jež v obci žijí v jednotlivých situacích (typech bytové nouze): (a) ulice; (b) azylový dům nebo dům na půl cesty; (c) ubytovny; (d) instituce; (e) nevyhovující byt; (f) nejistý byt; (g) jiné situace. K definici jednotlivých kategorií viz Příloha č. 2: Vysvětlivky ke kapitole č. 2.2.

Příloha č. 3: Vysvětlivky ke kapitole č. 2.2 „Monitoring změny situace domácností v sociálních bytech“

Cílem monitoringu je popsat základní charakteristiky jednotlivých domácností a následně průběžně sledovat výskyt případných problémů souvisejících s bydlením, intervence a jejich rozsah ze strany sociálního pracovníka a dopady poskytnutí bydlení a podpory ve vybraných oblastech života domácností.

Každé domácnosti, která vstoupí do programu sociálního bydlení, resp. je jí pronajat byt v rámci projektu *Pilotní testování koncepce sociálního bydlení*, je pro účely monitoringu přidělen unikátní kód a vyplňuje se za něj po celou dobu jeden list Excelu.

A. Základní údaje o domácnosti

Tato část tabulky se vyplňuje jednorázově – většinou při vstupu domácnosti do programu, resp. při nastěhování do sociálního bytu, v několika případech (ukazatele 13–15) po odchodu domácnosti z programu, resp. po odstěhování z bytu.

1. Identifikační kód domácnosti – Účelem kódu je anonymizace domácnosti; viz kapitola Kódování respondentů.

2. Datum vstupu do systému – Uveďte datum, ke kterému se domácnost nastěhovala do bytu.

3. Předchozí bytová situace – Uveďte odpovídající situaci, v níž domácnost žila bezprostředně před nastěhováním do bytu:

- a. **Ulice:** Osoby spaly venku (např. na ulici, pod mostem, na nádraží, letišti, ve veřejných dopravních prostředcích, v kanálech, jeskyních, odstavených vagonch, stanech, garážích, prádelnách, sklepech a na půdách domů, ve vracích aut, zahradních chatkách, squatech) nebo v noclehárnách.
- b. **Azylový dům nebo dům na půl cesty:** Osoby využívaly uvedených zařízení pobytových sociálních služeb na základě smlouvy o poskytnutí služby.
- c. **Ubytovna:** Osoby přebývaly v komerčním či obecním ubytovacím zařízení (zpravidla měly uzavřenou krátkodobou smlouvu o ubytování).
- d. **Nevyhovující byt:** Osoby žily bytě, který:

- není způsobilý k bydlení (je vlhký, vyskytuje se zde ve větší míře plíseň, je narušená statika, není možné ho vytápět na běžnou pokojovou teplotu);
- je přelidněný (na 1 osobu zde připadalo méně než 10 m² obytné plochy a/nebo na jednu obytnou místnost připadají více než dvě osoby⁴⁶/Obytnou plochou bytu se rozumí podlahová plocha obytných místností. Jako obytné místnosti se počítají pokoje a kuchyně, pokud má plochu 8 m² a větší.⁴⁷);
- náklady na bydlení v něm nepřiměřeně zatěžovaly rozpočet domácnosti (nepřiměřeným zatížením se míní situace, kdy osoba sama nebo společně s osobami, se kterými je posuzována, vynakládá na bydlení více než 40 % započitatelných příjmů podle zákona o životním a existenčním minimu, a to včetně příspěvku na bydlení podle § 53, pokud zároveň těchto 40 % nepřekračuje výši normativních nákladů na bydlení, a zároveň její započitatelný příjem, popřípadě též s příjmem společně posuzovaných osob, po úhradě nákladů na bydlení nepřesahují 1,6násobek životního minima podle zákona o životním a existenčním minimu).

V případě, že domácnost před nastěhováním do sociálního bytu nebydlela společně, ale v různých situacích (např. v azylovém domě pro matky s dětmi a na ubytovně), vyznačte tuto skutečnost zaznamenáním dvou (či více) relevantních písmen.

- e. **Instituce:** Osoby jsou po opuštění výkonu trestu odnětí svobody, ústavního zařízení, zdravotnického zařízení nebo náhradní rodinné péče.
- f. **Nejistý byt:** Osoby přechodně bydlely u příbuzných nebo přátel (nemají jinou možnost bydlení) nebo žily v krátkodobém (pod)nájmu (měly smlouvu na dobu kratší než 6 měsíců).
- g. **Jiná situace:** V závorce uveďte, o jakou jinou situaci se jednalo.

4. Doba, po kterou domácnost byla v bytové nouzi – Uveďte počet let či měsíců, kdy domácnost před nastěhováním do bytu žila v bytové nouzi. Bytovou nouzí se myslí situace uvedené v bodě 3 (jež odpovídají situacím zahrnutým v Evropské typologii bezdomovectví a vyloučení z bydlení ETHOS⁴⁸). V případě, že se domácnosti stěhovaly, sečtěte dobu,

⁴⁶ Kuchařová a kol. (2015): *Vyhodnocení dostupných výzkumů a dat o bezdomovectví v ČR a návrhy postupů průběžného získávání klíčových dat*. S. 147 a dále.

⁴⁷ Definice Českého statistického úřadu dostupná na adrese https://www.czso.cz/csu/rso/obytna_plocha_bytu.

⁴⁸ Česká verze typologie je dostupná na webu Evropské federace národních organizací pracujících s lidmi bez domova (FEANTSA) na adrese http://www.feantsa.org/download/cz__8621229557703714801.pdf.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

po kterou pobývaly – bez přerušení bydlením v nájemním bytě se standardní smlouvou – v situacích uvedených v bodě 3.

5. Chroničnost a cykličnost bezdomovectví – Uveďte odpovídající možnost (a–d) z výběru níže podle toho, zda se před tím, než byl domácnosti přidělen sociální byt, jednalo o její (a) první epizodu bezdomovectví (dle ETHOS), ale ne delší než 12 měsíců, bez střechy či 24 měsíců bez bytu (na ubytovně či v azylových domech); (b) 2.–3. epizodu bezdomovectví za poslední 3 roky, ale ne více jak 12 měsíců, trvale bez střechy či 24 měsíců bez bytu (na ubytovně či v azylových domech); (c) 4. a další epizodu bezdomovectví za poslední 3 roky nebo trvale bez střechy po dobu delší než 12 měsíců či 24 měsíců bez bytu (na ubytovně či v azylových domech); (d) nedokážete určit.

6. Zadlužení domácnosti – Uveďte, zda má domácnost z minulosti (tj. z období před nastěhováním do sociálního bytu): (a) dluh vůči obci na nájemném; (b) dluh vůči obci na jiných poplatcích; (c) dluh vůči poskytovateli elektrické energie; (d) jiný dluh. V případě existence dluhu tuto skutečnost zaznamenejte znakem „X“.

7. Typ sociálního bytu – Uveďte odpovídající možnost podle toho, v jakém typu sociálního bytu domácnost bydlí: (a) sociální byt s podporou (ze strany sociálního pracovníka); (b) sociální byt bez podpory (dostupný byt); (c) krizový byt; (d) jiný (specifikujte).

8. Velikost sociálního bytu – Uveďte celkovou plochu bytu dle nájemní smlouvy a odhadněte celkovou obytnou plochu bytu. Celková obytná plocha je součtem ploch veškerých obytných místností bytu. Za obytnou místnost se považuje místnost určená k celodennímu pobytu o podlahové ploše minimálně 8 m², ve které je zajištěno dostatečné denní osvětlení, přímé větrání a dostatečné vytápění. Pokud jsou splněny všechny výše uvedené předpoklady, tak se za obytnou místnost považuje také kuchyň o podlahové ploše větší než 12 m².

9. Výše nájemného – Uveďte výši holého měsíčního nájemného (tzn. bez poplatků za služby spojené s užíváním bytu a bez záloh na energie).

10. Výše záloh na energie a služby spojené s užíváním bytu – Uveďte úhrnnou výši měsíčních záloh za energie a služby spojené s užíváním bytu.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

11. Počet a podíl sociálních bytů v domě – Uveďte: a) celkový počet sociálních bytů (dle definice v kapitole 1.1) v domě; b) celkový počet všech bytových jednotek v domě.

12. Příslušnost k některé zvlášť ohrožené skupině – Uveďte odpovídající možnost z níže uvedených, pokud domácnost spadá do některé ze zvlášť ohrožených skupin: (a) trpící závislostí na návykových látkách (včetně alkoholu); (b) trpící duševním onemocněním; (c) pobírající starobní důchod nebo splňující podmínku věku pro jeho přiznání; (d) invalidní osoby (v II. nebo III. stupni); (e) pečující o nezletilé nezaopatřené dítě; (f) poživatelé příspěvku na péči (ve II., III. nebo IV. stupni); (g) pečující o osobu, která má přiznaný příspěvek na péči (ve II., III. nebo IV. stupni); (h) oběti domácího násilí; (i) po opuštění z ústavního zařízení, pobytového zařízení sociálních služeb, zdravotnického zařízení nebo náhradní rodinné péče; (j) prokazatelně (tj. na základě odborného úsudku sociálního pracovníka⁴⁹) vystaveni diskriminaci v přístupu k bydlení (mělo by jít o individuální případy, ne o některou celou cílovou skupinu). V případě, že domácnost spadá do více než jedné skupiny současně, uveďte obě (popř. všechny) kategorie.

13. Datum opuštění systému – V případě, že domácnost v průběhu sledovaného období opustila systém (tzn., odstěhovala se ze sociálního bytu na základě dohody, výpovědi či neprodloužení nájemní smlouvy), uveďte datum, kdy k tomu došlo.

14. Důvody opuštění systému – V případě, že domácnost v průběhu sledovaného období opustila systém, resp. odstěhovala se ze sociálního bytu, uveďte odpovídající důvod, proč k tomu došlo: (a) Domácnost dostala výpověď z (pod)nájmu. (b) Domácnosti nebyla prodloužena (pod)nájemní smlouva. (c) Domácnost odešla z vlastního rozhodnutí. (d) Jiný důvod – specifikujte.

15. Bytová situace po opuštění programu – V případě, že domácnost v průběhu sledovaného období opustila systém, resp. odstěhovala se z bytu, uveďte odpovídající možnost z níže uvedených podle toho, kam odešla: (a) Domácnost si pronajala jiný (běžný) obecní byt⁵⁰. (b) Domácnost si pronajala byt od jiného (soukromého) vlastníka. (c) Domácnost se odstěhovala k někomu (příbuzným, přátelům atd.) do bytu. (d)

⁴⁹ Sociální pracovník se např. při jednání s vlastníkem bytu opakovaně setká s odmítnutím vlastníka pronajmout jeho klientovi byt proto, že jde o Roma, člověka, který byl bez domova, duševně nemocného, cizince apod.

⁵⁰ Běžným obecním bytem se zde myslí byt, jenž nemá charakter sociálního bytu, ani bytu v domě s pečovatelskou službou.

Domácnost se přestěhovala na ubytovnu. (e) Domácnost se přestěhovala do azylového domu.

(f) Domácnost žije na ulici (tzn. přespává pod mostem, na nádraží, na letišti, v prostředcích veřejné dopravy, v kanálech, v jeskyni, v odstaveném vagonu, ve stanu, v garáži, v prádelně, ve sklepě či na půdě domu, ve vraku auta, zahradní chatce, squatu nebo v noclehárnách).

(g) Domácnost (zde pravděpodobně jednotlivec) pobývá v některé instituci (věznici, psychiatrické léčebně apod.). (h) Domácnost přebývá jinde (nehodí se žádná z uvedených možností).

V případě, že dojde po odstěhování z bytu k rozdělení domácnosti a část jejích členů bude v jiné bytové situaci než zbylí členové, vyznačte tuto skutečnost zaznamenáním dvou (či více) relevantních možností. V případě, že by se stalo, že se domácnost odstěhuje nečekaně neznámo kam, zaznamenejte tuto skutečnost takto: (i) Nemáme informaci.

B. Čtvrtletně vyplňované údaje

Tato část tabulky se vyplňuje za předchozí čtvrtletí, tzn. na konci každého třetího měsíce od nastěhování domácnosti do bytu.

16. Počet členů domácnosti – Uveďte počet členů domácnosti žijících ke konci sledovaného období (čtvrtletí) v sociálním bytě.

17. Počet nezletilých dětí – Uveďte (a) počet nezletilých dětí žijících v domácnosti; (b) kolik z těchto dětí (žijících v domácnosti) je předškolního věku; (c) počet nezletilých dětí žijících mimo domácnost (v náhradní rodinné péči či ústavu).

18. Ekonomická aktivita – U jednotlivých osob v ekonomicky aktivním věku (15–64 let) uveďte odpovídající možnost podle toho, zda ke konci sledovaného období (čtvrtletí): (a) Pracovaly či podnikaly. (b) Byly nezaměstnané. (c) Byly na rodičovské dovolené. (d) Byly v invalidním důchodu (II. nebo III. stupně). (e) Byly ve starobním důchodu. (f) Byly uční či studenty. (g) Pečovaly o osobu, která má priznaný příspěvek na péči (ve II. – IV. stupni).

19. Typy dávek pobíraných domácností – Vypište odpovídající možnost z níže uvedených, pokud domácnost v průběhu sledovaného období (čtvrtletí) byla příjemcem následujících typů sociálních dávek: např. (a) rodičovský příspěvek; (b) peněžitá pomoc v mateřství (mateřská); (c) přídavek na dítě; (d) příspěvek na bydlení; (e) podpora

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

v nezaměstnanosti;

(f) příspěvek na péči; (g) příspěvek na živobytí; (h) doplatek na bydlení; (i) mimořádná okamžitá pomoc.

20. Aktuální stav dluhu domácnosti na nájemném (v sociálním bytě) – V případě existence dluhu na nájemném ke konci sledovaného období (čtvrtletí) uveďte výši dlužné částky k danému dni (v Kč).

21. Stížnosti sousedů na domácnost – V případě, že si v průběhu sledovaného období (čtvrtletí) na domácnost stěžovali sousedé, uveďte počet přijatých stížností. V případě, že si sousedé nestěžovali, uveďte nulu.

22. Další problémy ohrožující bydlení – Uveďte heslovitě, o jaké problémy se jednalo.

23. Intervence ze strany sociálního pracovníka – Uveďte, jaké typy metod přímé práce s domácnostmi byly v uplynulém období (čtvrtletí) využity v souvislosti s bydlením: (a) individuální plánování; (b) motivační rozhovor; (c) podpora kompetencí jedince; (d) nácvik a upevňování sociálních dovedností; (e) základní sociální poradenství; (f) odborné sociální poradenství; (g) krizová intervence; (h) doprovázení klienta; (i) navázání kontaktu s poskytovatelem další pomoci atd.⁵¹

24. Průměrná četnost kontaktů (měsíčně) – Sečtěte počet kontaktů sociálního pracovníka s domácnostmi za uplynulé tři měsíce a vydělte je třemi.

25. Průměrný čas strávený intervencemi (měsíčně) – Sečtěte množství hodin strávené intervencemi sociálního pracovníka za uplynulé tři měsíce a vydělte je třemi. Zaokrouhľujte na půlhodiny.

26. Využívání dalších sociálních služeb – V případě, že domácnost využívala jiných sociálních služeb než pracovníka poskytujícího podporu v udržení bydlení, uveďte heslovitě, o jaké služby se jednalo. Např. sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, NZDM, pracovní poradenství, podpora při oddlužení.

⁵¹ Viz MPSV (2013): Vyhláška č. 332/2013 o vzoru *Standardizovaného záznamu sociálního pracovníka*.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

27. Jiné důležité informace – V případě, že v životě domácnosti ve sledovaném období (čtvrtletí) nastaly nějaké jiné důležité okolnosti, jež podle vás mají vliv na její bytovou situaci, tyto heslovitě zaznamenejte.

Body 28–30 vyplňujte pouze po 12 (a případně 24) měsících po nastěhování.

28. Změny v životní situaci a strategiích domácnosti – Vypište odpovídající oblasti z níže uvedených, pokud v příslušných oblastech došlo v posledních 12 měsících k (a) zlepšení, nebo (b) zhoršení: (a) psychická pohoda; (b) zdraví; (c) přístup ke vzdělávání; (d) aktivizace v oblasti zaměstnání; (e) aktivizace v oblasti zadlužení; (f) změna v přístupu k sousedům; (g) partnerské soužití (např. domácí násilí); (h) jiná oblast – specifikujte. Pokud v některých oblastech situace stagnovala nebo nejste schopni vývoj posoudit, dané oblasti nezapisujte ani k jedné z možností.

29. Odhadovaná potřeba podpory domácnosti v následujícím období – Uveďte odpovídající možnost z níže uvedených podle toho, jak často předpokládáte, že bude třeba v následujícím období (6 měsíců) docházet do domácnosti: (a) každý týden nebo častěji; (b) 2x měsíčně; (c) 1x měsíčně; (d) méně často; (e) domácnost nepotřebuje žádnou podporu sociálního pracovníka; (f) domácnost byla převedena do programu bez sociální podpory rozhodnutím orgánu města.

30. Důvody vzniku dluhů na nájemném v uplynulých 12 měsících – Pokud byly v posledních 12 měsících zaznamenány dluhy na nájemném, uveďte odpovídající důvody, které vedly k zadlužení: (a) nestabilní výplata dávek na bydlení; (b) chudoba; (c) zadlužení; (d) změny ve složení domácnosti; (e) špatné zacházení s penězi; (f) psychické potíže; (g) závislosti; (h) chyba na straně klienta; (i) jiný důvod – specifikujte.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Příloha č. 4 Referenční studie

1. AUBRY, T., GOERING, P., VELDHUIZEN S. et. Al. A Multiple-City RCT of Housing First with Assertive Community Treatment for Homeless Canadians with Serious Mental Illness. *Psychiatric Services* [online]. 2015, Dostupné z: <http://ps.psychiatryonline.org/doi/10.1176/appi.ps.201400587>

Výzkumný design studie je založen na RCT experimentu v oblasti účinnosti nástrojů při řešení bezdomovectví u 950 účastníků s vážným duševním onemocněním v kontextu pěti kanadských měst. Účastníci, kteří byli zařazeni do Housing First programu s ACT strávili více času ve stabilním bydlení, vstoupili do bydlení rychleji a pozitivněji hodnotili kvalitu bydlení.

Zdůvodnění výběru: Evaluace působení zisku trvalého bydlení na životní situaci osob bez domova.

2. CUNNINGHAM, M., GILLESPIE, S., ANDERSON, J. *Rapid Rehousing: What the Research Says* [online]. New York: Urban Institute, 2015. Dostupné z: <http://www.urban.org/sites/default/files/publication/54201/2000265-Rapid-Rehousing-What-the-Research-Says.pdf>

Dle evaluace je Rapid Re-Housing je slibnou intervencí, která pomáhá rodinám bez přístřeší opustit nejisté bydlení a rychle se dostat do trvalých forem bydlení. Poskytuje krátkodobou pomoc s výdaji na bydlení a case management zaměřený na stabilitu bydlení. Výsledky ukazují na malé překážky při vstupu, vysokou míru umístění a nízkou míru návratu do nejistých forem bydlení.

Zdůvodnění výběru: Přehledová publikace různých evaluací programů zabydlení rodin.

3. DELOITTE. *Analýza socioekonomické situace příjemců sociálních dávek na ubytovnách*. Ministerstvo práce a sociálních věcí. Výsledky sociálního šetření realizovaného mezi příjemci DnB na ubytovnách. Výstup 2. etapy projektu, 2014.

Jedná se o kvantitativní průzkum cílové skupiny na ubytovnách, který byl zpracován pro MPSV. Analýza uvádí hlavní důvody bytové nouze a jejího neřešení i charakteristiky domácností z cílové skupiny. Podle výsledků 90 % obyvatel ubytoven hledá jiné bydlení, celých 87 % dotázaných je ovšem nuceno z ekonomických důvodů zůstat na ubytovně.

Zdůvodnění výběru: Cílová skupina a hodnocení spokojenosti s bydlením na ubytovně.

4. GEERTSEMA, V. B. *Housing First Europe – Results of a European Social Experimentation Project*. *European Journal of Homelessness*, 2014.

Článek zahrnuje kvalitativní a kvantitativní vyhodnocení projektů Housing First Europe, zhodnocení dopadů zabydlení, efektivity programu, popis místního systému a lokálních

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

specifik. Rovněž jsou zde prezentovány výsledky týkající se dalšího sociálního začleňování cílových skupin (lidé bez domova s komplexními potřebami podpory) a doporučení pro další výzkum a podporu přístupu HF jako účinného způsobu řešení a odstranění bezdomovectví.

Zdůvodnění výběru: Evaluace programů Housing First v lokálních kontextech.

5. GUBITS, D. et al. *Family Options Study Short-Term Impacts of Housing And Services. Interventions for Homeless Families* [online]. Washington: U.S. Department of Housing and Urban Development Office of Policy Development and Research, 2015. Dostupné z:

https://www.huduser.gov/portal/portal/sites/default/files/pdf/FamilyOptionsStudy_final.pdf

Studie spočívá v určení toho, jaké intervence nejlépe podporují stabilitu bydlení, zachování rodiny, soběstačnost pro dospělé a děti v situace bez domova. Výzkum se zaměřuje na azylové domy a přechodné bydlení.

Zdůvodnění výběru: Cílem studie je poskytnout podklady pro politiky, komunitní plánování a místní odborníky za účelem nalezení nejlepší cesty pro řešení bezdomovectví rodin.

6. HUD. *Homelessness Prevention Aand Rapid Re-Housing Program (HPRP): Year 2 Summary* [online]. B.m.: Office of Special Needs Assistance Programs Office of Community Planning and Development U.S. Department of Housing and Urban Development. 2013. Dostupné z:

https://www.hudexchange.info/resources/documents/HPRP_Year2Summary.pdf

Zpráva poskytuje národní shrnutí efektu Rapid Re-Housing programu. Program nabízí krátkodobou a střednědobou finanční pomoc a služby těm, kteří by jinak upadli do situace bez domova, a těm, kteří jsou již v azylových domech nebo na ulici. Dle výsledků, program zabránil nebo ukončil situaci bez domova u zhruba 470 000 domácností.

Zdůvodnění výběru: Zaměření na Rapid Re-Housing program, který se zaměřuje také na prevenci bezdomovectví.

7. KOCMAN, D., KLEPAL, J. *Prostupné bydlení: evaluace. Agentura pro sociální začleňování*, 2016.

První část studie/evaluace se zaměřuje na hodnocení systémové úrovně prostupného bydlení, jeho rozsahu, kontextu, vnitřních pravidel a celkové úspěšnosti. Ve druhé části se pak zaměřuje na individuální kazuistiky a snaží se identifikovat klíčové faktory, které ovlivňují úspěch či neúspěch.

Zdůvodnění výběru: Český kontext, podobné zdroje dat a metodologie, realistické pro pilotní program MPSV, kombinace kvantitativních a kvalitativních metod.

8. RIPKA, Š. *Analýza fungování existujících „sociálních ubytoven“ a návrhy řešení bytových potřeb nízkopříjmových skupin obyvatel s využitím těchto zařízení jako*

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

součásti systému sociálního bydlení: Lokalita Bílina. Praha: Agentura pro sociální začleňování, 2012.

Analýza hledá odpovědi na to, zda „ubytovny“ v Bílině poskytují sociální bydlení a nakolik je systém bydlení v Bílině dostupný. Prostřednictvím analýzy lokálních bytových politik, pravidel pro přidělování bytů a dalších dokumentů, rozhovorů s obyvateli ubytoven a rozhovorů s místními aktéry hledá bariéry dostupnosti bydlení a vnitřní i vnější mechanismy, které způsobují, že lidé na ubytovnách zůstávají dlouhodobě.

Zdůvodnění výběru: Studie nabízí kontext českého města, využívá kvalitativní metody a pracuje s alternativními variantami využití financí pro rozvoj systému sociálního bydlení.

9. SHINN, M., WEITZMAN, B. C., STOJANOVIC, D. et al. Predictors of Homelessness among Families in New York City: From Shelter Request to Housing Stability. *American Journal of Public Health*. 1998, č. 88, 1651–1657.

Tato studie zkoumá prediktory vstupu do azylového domu a následnou stabilitu bydlení pro kohortu rodin, které dostávají v New Yorku veřejnou podporu. Autoři docházejí k závěru, že subvence na bydlení jsou pro ukončení bezdomovectví rodin rozhodující.

Zdůvodnění výběru: Studie pracuje s vědeckými poznatky o korelacích mezi systémovými i osobními charakteristikami, které mohou predikovat ztrátu bydlení nebo jeho získání či udržení, je zde přítomen kontext pobytových služeb a programů, srovnatelná cílová skupina.

10. BUSCH-GEERTSEMA, V. Does ReHousing Lead to Reintegration? *Innovation* 18, 2: 205–226, 2005.

Text shrnuje výsledky několika studií realizovaných např. v Irsku, Německu a Itálii, jež sledovaly výsledky reintegračních projektů pro lidi bez domova. Data ukazují převážně pozitivní výsledky i pro mnohé dlouhodobě a těžce marginalizované osoby bez domova.

Zdůvodnění výběru: Studie zabývající se reintegračními projekty. Autoři akcentují význam přístupu k normálnímu bydlení a poskytování přiměřené materiální a osobní podpory těm, kteří to potřebují.

11. BUSCH-GEERTSEMA, V. *Peer Review on Homelessness Policies in Odense Discussion Paper (Habitact Peer Review)*, 2015.

Jedná se o případovou studii lokální strategie řešení bezdomovectví v dánském městě Odense v kontextu širšího evropského vývoje a srovnání s jinými evropskými městy (podobné reporty jsou k dispozici z Amsterdamu, Athén, Barcelony, Dublinu, Ghentu a Gothenburgu). Studie sleduje snižování bezdomovectví s využitím přístupu Housing First a prostřednictvím posílení prevence.

Zdůvodnění výběru: Zabývá se projekty Housing First, zaměřuje se na podporu v sociálním začleňování.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

12. BUSCH-GEERTSEMA, V. et al. *Homelessness and Homeless Policies in Europe: Lessons from Research*. Brussels: FEANTSA, 2010.

Jedná se o přehled vědění o bezdomovectví a politikách zacílených na jeho řešení (nejen) v Evropské unii, který sloužil jako podklad tzv. Evropské konsenzuální konference o bezdomovectví. Text se zabývá definováním bezdomovectví, jeho vznikem, účinky, ukončením i opatřeními a službami.

Zdůvodnění výběru: Poskytuje kontext pro výzkum bezdomovectví a poskytovaných služeb pro osoby bez domova.

13. CULHANE, D. P. , METRAUX, S. *Rearranging The Deck Chairs or Reallocating The Lifeboats? Homelessness Assistance And Its Alternatives*. *Journal of The American Planning Association*, 74, 1: 111–121, 2008.

Studie identifikuje podskupiny mezi uživateli azylových domů v USA (jednotlivci i rodinami s dětmi) a navrhuje alternativní programové modely zaměřené na konkrétní situace každé z těchto podskupin s cílem nalezení efektivnějších řešení, která by snížila počet domácností ocitajících se v bytové nouzi a dobu, po kterou se v této situaci nalézají.

Zdůvodnění výběru: Může sloužit jako inspirace pro charakteristiku podskupin lidí v bytové nouzi / uživatelů sociálního bydlení i pro formulaci zadání případových studií.

14. KENNA, P., BENJAMINSEN, L., BUSCHGEERTSEMA, V. A NASARRE-AZNAR. *Promoting Protection of the Right to Housing – Homelessness Prevention in the Context of Evictions*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016.

Celoevropská komplexní studie mapuje dostupná data týkající se nedobrovolného vystěhování z bydlení, příčiny takových vystěhování, legislativní rámce jednotlivých zemí a dobrou praxi v oblasti prevence ztráty bydlení a bezdomovectví.

Zdůvodnění výběru: Poskytuje rámec pro konceptualizaci cílových skupin bezdomovectví a příčin vzniku bezdomovectví v těchto skupinách.

15. PLATFORMA PRO SOCIÁLNÍ BYDLENÍ, IQ ROMA SERVIS a FRA. *Data z Registračního týdne v Brně*. Brno: Magistrát města Brna, duben – květen 2016.

Registrační týden vůbec poprvé v ČR na úrovni města zjišťoval pokud možno celostní obrázek bezdomovectví rodin, jejich stupně ohrožení a potřeby. Hlavním cílem bylo získat co nejpřesnější informace o počtu rodin bez domova na území města Brna a jejich charakteristiky pomocí české verze dotazníku F-VI-SPDAT v2.0, který zjišťuje index zranitelnosti rodin.

Zdůvodnění výběru: Poskytnutí informací o cílové skupině, využití indexu zranitelnosti rodin.

16. PLEACE, N. et al. *The Finnish Homelessness Strategy: An International Review*. Helsinki: Ministry of the Environment, 2015.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Dokument představuje evaluaci dvou fází finského vládního programu určeného ke snížení dlouhodobého bezdomovectví v zemi se zaměřením na program jako celek i na jeho různé aspekty z hlediska implementace modelu Housing First ve finské společnosti. Zpráva popisuje i práci s lidmi bez domova ve Spojeném království, Švédsku a USA a zaměřuje se na postupy, které by mohly být použity ve Finsku.

Zdůvodnění výběru: Evaluace finského národního programu určeného ke snížení dlouhodobého bezdomovectví.

17. MPSV. *Vyhodnocení průzkumu řešení bezdomovectví v obcích s rozšířenou působností.* Praha: MPSV, 2015.

Dokument obsahuje základní kvantitativní vyhodnocení šíře problému a řešení situací bezdomovectví, kapacit obcí a používaných nástrojů. Cílem průzkumu bylo prostřednictvím dotazníku zmapovat aktuální situaci v obcích s rozšířenou působností / správních obvodech z hlediska prevence výskytu a řešení bezdomovectví z pohledu sociálních pracovníků obcí / správních obvodů, včetně sociálních kurátorů.

Zdůvodnění výběru: Zmapování situace bezdomovectví, návrhy možných opatření v souladu s plněním Koncepce řešení a prevence vzniku bezdomovectví.

18. ŠIMÍKOVÁ, I., VYHLÍDAL, J.. *Popis velikosti a struktury skupin osob, které by mohly představovat cílovou skupinu sociálního bydlení.* Praha: VÚPSV, 2015. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_398.pdf

Autoři se snaží určit velikosti a struktury skupin domácností, které by mohly představovat cílovou skupinu pro sociální bydlení, a vytvořili přitom konstrukty cílové skupiny sociálního bydlení, a to skupiny osob či domácností ohrožených ztrátou bydlení z důvodu nedostatečných příjmů a skupiny osob či domácností vyloučených ze standardního bydlení.

Zdůvodnění výběru: Zmapování cílové skupiny, specifikace ohrožených skupin.

19. ŠIMÍKOVÁ, I., TRBOLA, R., MILOTA, J., FRIŠAUFOVÁ M. *Analýza problému rizika ztráty bydlení a vyhodnocení existujících mechanismů v České republice.* Praha: VÚPSV, 2015. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_415.pdf

Analýza mapuje situaci v oblasti prevence ztráty bydlení a poukazuje na potenciál i limity, které nabízí současná národní a lokální politika v oblasti bydlení, včetně charakteristik užívaných nástrojů a úsilí významných aktérů v této oblasti. Výsledky ukazují, že hlavně na národní úrovni je pozornost zaměřena na řešení již krizových situací, vyvolaných ztrátou bydlení.

Zdůvodnění výběru: Zmapování a analýza současného stavu prevence ztráty bydlení.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

20. *Evaluation of The Social Housing Program.* Yukon Housing Corporation [online]. [15.10.2016], 2004. Dostupné z:

http://www.housing.yk.ca/pdf/social_housing_evaluation_final04.pdf

Dokument obsahuje výsledky evaluace programu sociálního bydlení v teritoriu Yukon. Cílem evaluace programu je zjistit, zda je program sociálního bydlení v souladu se současnými prioritami vlády Yukon a řeší skutečnou potřebu; zda je účinný při plnění svých cílů v rámci rozpočtu a bez nežádoucích efektů; zda využívá nejvhodnější a nejúčinnější prostředky k dosažení svých cílů.

Zdůvodnění výběru: Evaluace programu sociálního bydlení a jeho souladu s vládními prioritami vlády Yukon.

21. ČVUT. *Osnova modelů bydlení vč. základního prostorového a technického standardu pro potřeby koncepce sociálního bydlení České republiky 2015–2025.* Praha: ČVUT, 2015. Souhrnná výzkumná zpráva.

Materiál mapuje možné prostorové, typologické a technické důsledky zvolené kategorizace bydlení. Práce vychází především z analýzy systému standardů sociálního bydlení, příkladů dobré praxe a modelových příkladů, přičemž analyzuje a porovnává starší a současné systémy standardů sociálního bydlení především z Velké Británie, Německa, Polska a České republiky.

Zdůvodnění výběru: Poskytuje kategorizaci modelů bydlení.

22. STEFANCIC, A., TSEMBERIS, S. *Housing First for Long-Term Shelter Dwellers with Psychiatric Disabilities in a Suburban County: A Four-Year Study of Housing Access and Retention.* *The Journal of Primary Prevention.* 2007, Vol. 28, No. 3, pp. 265–279. ISSN 0278-095X.

Pilotní testování potvrzuje pozitivní efekt Housing First na situaci lidí, kteří jsou dlouhodobě bez domova, s těžkým duševním onemocněním a závislostmi. Participantů byli náhodně zařazeni buď do jednoho z Housing First programů, nebo do kontrolní skupiny. Studie diskutuje o aspektech úspěšného zavádění programu Housing First.

Zdůvodnění výběru: Evaluace dopadů Housing First.

23. PATTERSON, A., TWEED, R.. *Escaping Homelessness: Anticipated And Perceived Facilitators.* *Journal of Community Psychology.* 2009, Vol. 37, No. 7, pp. 846–858. ISSN 0091-0562.

Tato studie se zaměřuje na zprostředkovatele úniku ze situace bezdomovectví, a to skrze lidi, kteří jsou v současnosti / byli v minulosti v situaci bez domova. Informanti identifikovali jako základní faktor „úniku“ z bezdomovectví přístup k bydlení. Jako důležitá byla vnímána také zdravotnická péče a podpora ze strany sociálních služeb. Autoři akcentují význam porozumění lidem bez domova a jejich potřebám pro sociální politiku.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Zdůvodnění výběru: Identifikace faktorů úniku z bezdomovectví.

24. LUX, M., MIKESZOVÁ, M.. Faktory úspěšné reintegrace bezdomovců a nástroje bytové politiky pro řešení bezdomovství v ČR. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*. 2013, Vol. 49, No. 1, pp. 29–52. ISSN 0038-0288.

Autoři identifikují hlavní faktory a bariéry úspěšné reintegrace lidí bez domova zpět do trvalých forem bydlení v ČR a na základě zjištění hodnotí efektivnost stávajících i potenciálních nástrojů bytové politiky.

Zdůvodnění výběru: Identifikace faktorů a bariér úspěšné reintegrace do trvalých forem bydlení.

25. MACKNEE, Ch., M., MERVYN, J.. Critical Incidents That Facilitate Homeless People's Transition off The Streets. *Journal of Social Distress and the Homeless*. 2002, Vol. 11, No. 4, pp. 293–306. ISSN 1053-0789.

Prostřednictvím výzkumu s lidmi, kteří úspěšně opustili život na ulici, odhalili autoři 314 faktorů, které pomohly / bránily tomuto přechodu. Faktory roztřídili do 19 usnadňujících kategorií a 4 zamezujících kategorií. Výsledky byly probírány ve světle pěti hlavních témat: vytváření podpůrných vztahů, objevování určité míry sebevědomí, přijetí osobní odpovědnosti, dosažení hlavních životních cílů a změny percepce.

Zdůvodnění výběru: Identifikace faktorů a bariér úspěšné reintegrace do trvalých forem bydlení.

26. GROUNDSWELL. *The Escape Plan. A Participatory Research Study*. [online]. [24.10.2015]. Dostupné z: http://www.groundswell.org.uk/The_Escape_Plan_Report.pdf

Cílem studie bylo vytvořit základnu faktorů, které přispěly k úspěšné cestě z života bez domova. Šetření bylo realizováno pomocí rozhovorů s lidmi bez domova, kterým se podařila reintegrace do trvalého bydlení a focus group s tzv. významnými druhými, kteří jim v tom pomohli. Výstupem je „Únikový plán“, který identifikuje sedm základních oblastí důležitých pro proces. Druhým výstupem je analýza zjištění, která má nastítnit osvědčené postupy pro praktiky, poskytovatele služeb a tvůrce politik.

Zdůvodnění výběru: identifikace procesu reintegrace do trvalých forem bydlení, využití emické perspektivy.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Autoři

Doc. PhDr. Alice Gojová, Ph.D.
Mgr. et Mgr. Kateřina Glumbíková, Ph.D.
Mgr. Petr Kučera

OSTRAVSKÁ UNIVERZITA
Fakulta sociálních studií
Fráni Šrámka 3, 709 00 Ostrava-Mariánské Hory
www.fss.osu.cz

Ing. Vít Lesák, MSc.
Dr. phil. Štěpán Ripka, Ph.D.

PLATFORMA PRO SOCIÁLNÍ BYDLENÍ
Janovského 767/29, Praha 7-Holešovice
www.socialnibydeni.org/cs

Ostrava 2018

**Platforma
pro sociální
bydlení**

